

СОКОЛОВИ ПОЛОМЉЕНИХ КРИЛА

(КАЗИВАЊА ДРАГОЉУБА МИЛИЋА)

НОВИНСКО
ИНФОРМАТИВНИ
ЦЕНТАР
ВОЈСКА

ДИНЕДМОЛОГ
АНДРИЈА

занадеи отац

Посебна издања

ИЗ РЕЦЕНЗИЈЕ

Био је хатером от ајонд, најд
асинхро саваје по некој сејен сунчанији зи, висад
онд - неки твоје, а је вијад и мија се висад жетоје
еси моясјеје ај стут во бакарка ошика. А ћентож
адчијејејеј и ојад чије мобајт ај крја сејеји

Ево једне необичне књиге. Таква се није давно
појавила. Питање је - да ли уопште. Најпре,
тешко је утврдити где припада, којој књижевној
одредници.

Све је та књига по мало. И роман и драма и
фельтон и монолог. И изнад свега потресна, зас-
трашујућа прича. У њој је све тачно до детаља.
Све је истинито. Људи, личности, догађаји, изјаве,
говори, документа.

У њој ништа није измишљено.

А прича - невероватна.

Имали отац Драго и мајка Нада три сина, три
јаблана, тројицу соколова. Поносили се њима,
подизали их и гајили, упућивали у живот.

Деца расла, стасавала, позавршавала школе,
постали људи. Добри, племенити, душевни.
Волели су своју домовину, Косово где су одрасли,
родитеље, другове и пријатеље.

Браћа близанци, обојица официри,
распоређени да служе на Косову. И трећи брат
радио тамо. Па и родитељи. Била то срећна,
сложна и честита породица.

Онда је дошао рат, крвав, тежак и немилоср-

дан. Био је то почетак краја те породице. У борбама је погинуо најпре један од браће официра, десетак дана за њим и други. За десет дана - две жртве! А нешто касније, од туге за браћом, препукло је срце и трећем сину Наде и Драгољуба.

То је садржај ове приче. И ове књиге. Њена снага је у аутентичности, истинитости, искрености потресног казивања. Јер ту причу отац је испричао, вაљда сам себи се обраћајући. Оживео је кроз њу страдање своје породице, њен слом и њено тихо умирање.

Без претензија да то буде класична литерарна творевина, аутор је отворио своје рањено срце и причао без даха.

Тако треба и прихватити ову књигу застрашујућег садржаја и горког сведочанства о трагедији породице Милић.

Воја БЛАГОЛЕВИЋ

ПРОЛОГ

Следећи текст је написан у складу са истинитим сачуваним сачинственим подацима о којима се у овој књиги говори.

Тридесетприв март 1999. године, осми дан бомбардовања Приштине. Најиступе мете Гонеш, Аеропорт, "Угандерен", Грачаница, Луксембург, Ербенка.

НАТО авиони бомбардују босанашко. Као да се ће бројило на Приштину. Сви су зре. нико није спавао, иако је ке и задремао то је било онако узред, обутки и на стенима или фоторамама. Нада, мора спруга, смијејују се љубави и страху за децу.

Слјави су им Сенима Срђана, Бобана и Горана, мојих соколова који нестадоше у једном суровом и бестијалном рату

Буновам са срцем и краком предаку, поред гомиле изгинулих војника, мотора, гованску капијама пропуштајућа и жестоким експлозијама бомби којима нас застапају са ваздухе, зовем Наду. Кажем јој да води при и бар да искористимо прилику да ишићемо ту кафу док новој нису сркне огласиле узбуну. Након одсутне, види и мене како стрешим за децу, покушавају да ме одобравају. Сетила се могућностима да ће

дом. Био је то почетак краја и породице. У борбама је погинуо падре Јован од бројне обесцењености за њим и другима. За десет дана - већ артиљерија. А некога касније, од тога за братом, први пут је сагао у гробни струју Џаша и Прагачића.

То је спахија око људа. И ово книга. Господ је у душевитостима, испитаности, искушенију и преовладујућима. Јер ту првичу стражу је било чудо, па ћу сасвим се обложити. Саживе је високу страну које је веома, иако сасвим уједињено.

Већ поглавија да по буде класична интроверзија, али је отворио склоно разуму само и свима да више.

Иако је био уједињен са својим људима, али је отворио склоно разуму само и свима да више.

Често мислитећи
Иво Благојевић

Београд 1999.

ПРОЛОГ

Ваздух је власник сви није јој може. Касатија је тогај још чешћа због авиона, али је још мањи. Европски је ваздух је власник сви није јој може.

Тридесетпрви март 1999 године, седми дан бомбардовања Приштине. Најчешће мете Голеш, Аеродром, "Југопетрол", Грачаница, Лужане, Грмија.

НАТО зликовци бомбардују беспоштедно. Као да се све сручило на Приштину. Свиће зора. Нико није спавао, а ако је ко и задремао то је било онако узгред, обучен и на столици или фотељи. Нада, моја супруга, сва је клонула од неспавања и страха за децом.

Синови су нам по ратиштима. Срђан на подручју Србице, Бобан на сектору Грачничког језера, док је Горан дошао са граничног прелаза Глобочица где је провео неколико дана блокиран од шиптарских банди.

Бунован од сна којег сам снио у том кратком предаху, поред толике грмљавине авионских мотора, топовске канонаде противавионаца и жестоких експлозија бомби којима нас засипају из ваздуха, зовем Наду. Кажем јој да вода ври и бар да искористимо прилику да попијемо ту кафу док поново нису сирене огласиле узбуну. Иако одсутна, види и мене како стрепим за децу, покушава да ме одобровољи. Сетила се мог

рођендана. Данас пуним 49. година и хоће да ми честита. Кажем јој да ми није до славља, јер деша нам се не јавише. Сетио сам се оног проклетог сна. Размишљам да ли да јој испричам или не. Одлучим да јој кажем, јер сан је и онако на мој рачун. И причам: сањам ти ја да сам умро. Онако, баш умро. Лежим ти ја отегнут, укрућен на одру. Лепо ја све то гледам око себе. Тебе у црном, синове обучене у свечана одела, упарадирани као на некој смотри, постројени по старини - Горан, Срђан и Бобан. Маса људи, моје колеге, пријатељи, родбина, свечано не може да буде болje. Мени нешто лепо, па не знам да ли је то сан или јава.

И будан, одлазим у прошлост. Враћају ми се мисли на моје прво одвајање од куће, одлазак у школу. Унутрашњих послова у Сремској Каменици, другарства у школи, познанство са Надом, прву плату, женидбу, кућења, долазак на свет првенца Горана, затим близанаца Срђана и Бобана. Па њихови први зубићи, изговорене речи, обданишта, полазак у школу, прве петице, плакање због заборављеног написаног домаћег

задатка, изгубљене ћачке торбе, патике, па све до разбијених глава.

Слике ми се ређају као на филму. Кажу, кад умреш онда сумираш шта си све кроз живот прошао, колико си био добар или лош као човек, какав си као супруг и отац. Појављују ми се слике деце како расту, развијају се у кршне младиће, спортисте. Жеље су ми све испуњене. Горан је дипломирао на економском факултету. Срђан и Бобан завршили Војну гимназију, наставили Војну академију. Гурали су онако како су се и залагали. У другој години Академије, Срђан је напустио и отишао у Крушевац на једногодишње дошколовање за артиљерца. Задовољио се подофицирским чином, док је Бобан завршио Академију - пешадинац. Било је ту и проблема, нарочито око њиховог прекомандовања. Хоће они да дођу на Косово и Метохију. Мени и Нади никако није жеља да су овде. Доста је нас троје на Космету, где ће они овамо, добри су спортисти, жеља нам је да су у већим центрима, Београду, Новом Саду или Краљеву. Онако као из шале претили су нам да ће да напусте војну службу ако им не ургирам да дођу у Митровицу или Приштину. Требало је много напора док нисам убедио неке моје колеге и пријатеље да ми је стало да им испуним жељу да војну службу врше на Косову и Метохији. Потегао сам везе чак и код

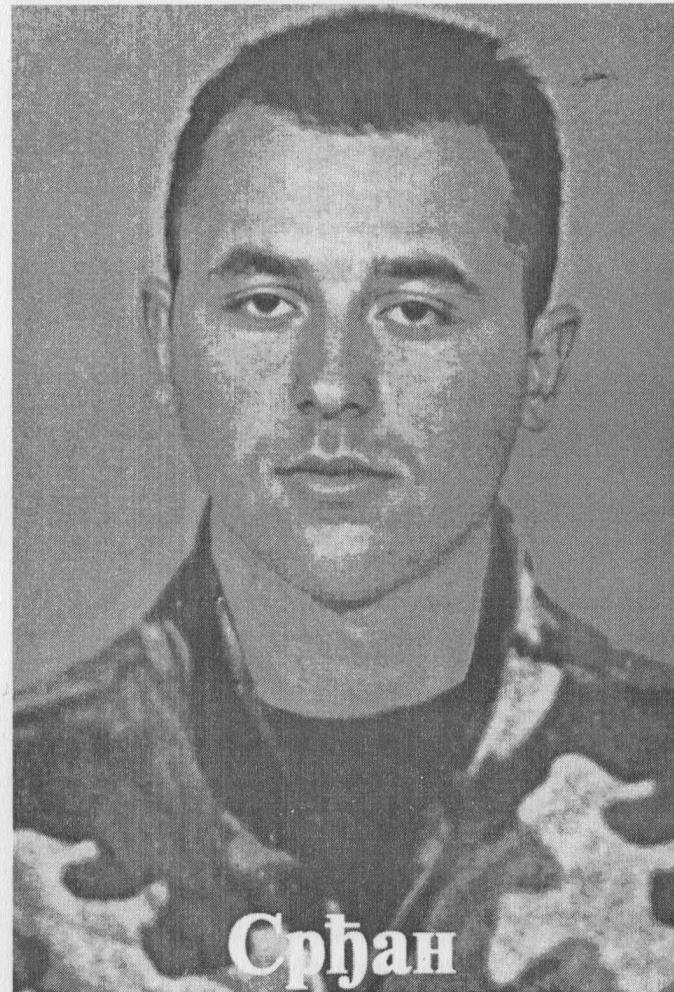
генерала Павковића. На крају, Срђан је као артиљерац распоређен у гарнизон Косовске Митровице, а Бобан као војни полицијац у Приштину.

Био сам задовољан што су ми синови, сва тројица у униформисани. Близанци на војној дужности, а Горан у царинској служби. Сав треперим од среће. Деца завршиле школе, запослише се, имају девојке, баш лепо. Васпитани су у духу поштења и патриотизма. Поносни смо на сваком кораку, дичимо се њима. И многим нашим пријатељима били су дика и понос. Мојим колегама и друговима сам досадио причама о њима, али из поштовања због мојих година су ме ипак пажљиво слушали.

А онда тај сан. Нада се безвръзко смеје, одкад ти, вели, верујеш у снове, ма видиш да ти се живи, а данас ти је рођендан. Ти си то заборавио.

Пописмо кафу, скувану на плин. Струје и даље нема. Обишао сам зграду да нема лопова јер су шиптари по директиви напустили зграде, а ја једини сам као ћук са Надом и Гораном остао у опустелој дванаестоспратници.

Радна обавеза је била на снази за све, тако да смо нас троје отишли на радна места. О нашим борцима на положајима нисмо имали никаквих вести.

У време ручка, око 16 часова Нада нам прича да се Бобан јавио и да је имао тежак дан. Једва је остао жив. По његовом причању, у јутарњим часовима је његова јединица била мета агресорске НАТО авијације и по први пут нападнута касетним бомбама. Једна је пала на петнаестак метара од њега, али није експлодирала. Задовољан је што му ни један војник није повређен. Узгред, мајци је рекао да ми честита рођендан. Ја и Горан без даха слушамо како то Нада прича и све не верујемо да се тако одиграва, и ако смо били очевици целе ноћи како авиони излучују своје смртоносне терете баш у том правцу где су нам синови и браћа. Мени се поново јави у свести онај сан. Није ли можда то неко предсказање могућег зла. Да ли од неспавања или од вести које смо чули за Бобана, напети смо, нервозни, само што нам живци не попуцају. Сирене управо најављују поновне нападе авиона агресора. Не обраћамо пажњу, нити размишљамо о њима, као да смо у неком далеком, непознатом свету.

Телефон звони, нико не диже слушалицу, као да ћемо да се опечемо ако је дотакнемо. Ипак, Нада је најодлучнија. Не може да се споразуме са саговорником и даје мени телефон. И ја не разумем ко зове, иако лепо чујем. Једва препознајем глас свог пријатеља Зорана из Косовске

Митровиће. Црне мисли ми навиру и нека ме слутња обузима. Питам га шта има ново. Каже: "Рече ми жена да су пре неколико минута доведени у болницу неки војници, међу њима и Срђан". Окрену ми се соба, гледам Наду - убледела, Горан занемео.

Не знам како сам изгледао, само сам успео да га питам: Је ли жив?! Он и даље прича да то није проверено, да ће касније да ми се јави. Ето, то је мој сан, помислих у себи. Док сам се мало сабрао упитах шта ћемо да радимо. Горан узе оружје, Нада за њим већ на вратима. Кажу: идемо у болницу. Не сећам се ни како сам ушао у кола, нити сам помислио на авионе који као орлушине круже изнад нас, нити да ћемо бити сачекани у заседи од стране шиптарских банди на путу Приштина-Митровица. Знам само да сам у митровачку болницу стигао као да сам сатима путовао.

У болничком ходнику затекао сам своје колеге, кумове, пријатеље, лекаре са забринутим лицима. Немам шта да питам, значи Срђан није жив. Умирују ме да није страшно, само је под апаратима, објашњавају ми како се то одиграло, колико их је повређено, да се не зна тачно колико су у животној опасности. Све то ја не чујем, нити више у шта верујем. Хоћу само да га видим. Улазим у шок собу и застајем у очајању. Гледам

рођеног сина као на одру. Лекари ме убеђују да је жив, да је у бесвесном стању, да му срце и бубрези раде. Не знаю какве су повреде главе, боје се најгорег. Не могу да установе колико минута је мозак био без кисеоника, иако су му апаратима вратили срце у живот. Све ми је јасно, само како да кажем Нади, Горану, како да јавим Бобану. Више не региструјем ништа. Много је пријатеља око мене. Теше ме. Нада се стропоштала на један болнички кревет, Горан не зна шта се збива. Узимам телефон, први пут сам горко заплакао, јер морам Бобану да јавим преко пејџера за брата. Три пута ћаљем поруке: "Брат ти је тешко повређен, налази се у болници у Митровици".

Све ми се премеће у глави. Бобанова јутарња прича, онај сан, мој рођендан. Гледам Срђана онако беспомоћног. Сада су ме и друге слутње обузеле. Бојим се за Бобана, напустиће положај, упашиће у шиптарске замке, погинуће ми и он. Ја ћаљем поново телефоном поруке за пејџер, преклињем га да ноћас одустане од поласка за Митровицу, лажем рођено дете да му брат није тешко повређен.

Као да нас је ураган прегазио, тако смо се осећали. Без икакве оријентације, смисла за раз-

говор. Ништа не региструјемо око себе, не можемо да се миримо са тим да нам је дете у болници и то у онаквом стању. Зарио сам главу у ознојене шаке, падне ми на памет Срђанов пркос, па сам себи кажем - успеће он, пркосиће он и смрти, неће сад да нас остави. Нема рана, нема огработина, он се то само шали. Истина, месец дана није се јављао, сада смо ту поред њега, кад би могао јавио би се макар неким покретом, мигом, гласом.

Теку сати, нема спавања. Ове ноћи долази Бобан, како ли ће он све то поднети. Већ је зора, свуда војска по болничком дворишту, јуре саниитетски аутомобили, одвозе мртве, довозе нове рањене са бојишта. Коначно стиже возило војне полиције. Препознајем Бобана. Висок као јаблан, маскирна униформа, опаљен по лицу, права фигура официра. Онако по војнички ми приђе, загрли, и кад ме виде уплаканог и изнуреног промрмља: "Зар је толико тешко рањен". Положи ме онако пресавијеног на клупу. Не тражећи ни мајку, ни Горана, који су били у ординацији, оде право у шок собу. И поред протеста сестара и упозорења да не може ући, улетео је у собу, уочио где му је брат, и нежно га загрлио. Шта је Милтеру да се ниси уплашио. Милтер је Срђанов надимак из војске, вероватно због презимена. Мислио сам да ће да заплаче, брат близанац. Није заплакао.

Само га је моловао и нешто полугласно говорио. Да ли је то била нека молитва или псовка нисам га могао разумети. Гласно је опсовао шиптаре рекавши да ће да га запамте.

Морали смо да одлучимо шта ћемо даље. Бобан ме је преклињао да Срђана хитно пребацимо за Београд и да неизоставно обезбедимо хеликоптер. Био је и он свестан да је све то узлудно, рекавши ми: "Само да га склоним од Наде и Горана". Снашли смо се око превоза, мада је хеликоптер стигао са доста закашњења. Некако смо се потоварили и полетели ка ВМА, ја и Бобан са Срђаном. Два пута нам је у путу Срђан био на ивици смрти. На пријему у ВМА све је текло брзо и систематично, уз много пажње према рањенику и нама пратиоцима. Обављен је преглед и конзилијум. Нас онако ојаћене гледају са саосећањем, поготову Бобана, који је још био у прљавој униформи, очигледно приспео са ратишта. Сви већ запажају да се ради о близанцима. Не могу да нам кажу ништа охрабрујуће. Чекају још неке резултате. Један старији лекар, вероватно главни дежурни, рече да је стање врло тешко. Ја само гледам Бобана, а он оно војнички према мени: Тата немој да плачеш, знаш да би ти се Срђан смејао, рекао би -какав си ты мушкарац! Од тог момента увек кад ми је било тешко ишао бих у парк и тамо плакао. Стање се мења. Стижу

им ујаци из Станишића, Срђанове другарице и Бобанова девојка, моји кумови из Београда. Сви се окупише, али улазак у собу код Срђана није дозвољен. Да ли је још жив или не, не знамо.

Четврти дан Срђановог боравка на ВМА је најгори. Све се погоршало, притисак ослабио, откуцаји срца се смањују, његов живот пулсира сада већ једва чујно. Бобан је целу ноћ са још неколицином његових другова преседео испред Срђанове собе. Око 14 часова дошао је код наших кумова да нас извести какво је братовљево стање. Он ме је замолио да одем сада ја код рањеника, а он ће мало да одспава, па ће поново да дође и опет ће бити целу ноћ уз њега. Због тешкоћа око познавања Београда ја сам тек после 15 часова стигао у болницу и одмах сам уз велико разумевање свих лекара ушао код Срђана. Видим, дете ми одлази. Љубим му ноге, руке, на глави прикопчани апарати. Одједном инструменти као да помахниташе. Као кад неко у селу умире, а psi завијају и предсказују смрт. Лекари појурише, мене склонише. И онда одједном мук, слеђена лица, неподношљива тишина и тежак бол у души. Био је то крај. Мој син, јунак, борац,

друг, брат, умро је.

Не сећам се како сам се понашао. Желео сам у том часу само да чујем Бобана. Зовем га телефоном, јавља се кума, питам где је Бобан. Она рече да је овог момента отишао у собу да легне. Кажем да уђе у собу и да види шта ради. Она је већ прозрела шта се догодило, није смела да отвори врата већ је кроз кључаоницу видела како Бобан плаче. Каже: Куме, Бобан плаче, брзо дођи!

Некако сам дошао до куће и ушао у собу код Бобана. Уплакан, окренут лицем зиду, тихо рече: Тата, Срђан је умро. Загрлио ме је и виче да имам још два сина, запамтиће нас шиптарске убице. Видео је да сам изгубљен и очајан јер зна да ми је Срђан због његове нарави и дечјег несташлука био више привржен. Тешко ми је да будем поносан на сина и да га сада не срамотимо, него да размишљамо о његовој сахрани.

Како даље? Треба јавити у Приштину, мајци, брату, деди. Како то да изведемо. Окрећем бројчаник телефона. Као за пакост, јави се баш Горан. Тата, како је Срђан - пита. Ја ћутим, тражим да разговарам са својим оцем који је већ био код њих. Да њега обевестим. Он болно заједа.

У слушалици се чује вриска и запомагање. Прекинуо сам везу.

Бобан сав напет, види да он мора да предузме целокупну организацију око сахране, јер од мене нема помоћи. Раздиран болом не заустављам сузе. Бобан ми каже: Тата, ми треба да смо поносни на њега, видиш, има и горих ствари. Па онда прича о случају који смо доживели у болници док смо седели у ходнику. Једна породица из Болече дошла да подигне сандук са погинулим сином. Од старешина су тражили да отворе сандук, а официр пред нама се сав тресао објашњавајући да је донео само два килограма пепела - и униформу. Бобан каже наш Срђан је бар цео, без икаквих видних рана, леп, као да је заспао.

Бобан је узео све у своје руке око организације, позвао Срђанову команду, рекао им је да захтевамо сахрану по свим војничким правилима. Не могу да избришем слику доласка Срђановог друга Драгана Поповића, старијег водника прве класе. Не можемо да га смишимо, пао на ковчег, не знамо шта ћемо. Ја само гледам у Бобана и пратим сваку његову реакцију. Када сам видео како наређује онако војнички Попу, то му је надимак, схватио сам да нећу имати проблема са њим, јер прихватио је горку истину да је изгубио брата. Убрзо смо кренули ка Приштини и петог

априла око 16 часова стigli са Срђаном у ковчегу.

Како да опишим тај догађај. Не могу. Снаге немам. Деда дочекује унука у ковчегу, мајка сина, брат Горан брата, ту су рођаци, ујаци, девојке, колеге, моји пријатељи, комшије. Капела у Приштини, у време кад се већина људи склонила од бомбардовања НАТО авиона, пуна је људи иако је тек сутра сахрана. Родбина је већ припремила оно што следује. На вратима налепљена умрлица, видим свог сина на слици, у униформи. Читам текст:

"Са дубоким болом извештавамо родбину, пријатеље и другове да је наш никад прежаљени син, брат, унук, братанац, сестић - СРЂАН (ДРАГОЉУБА) МИЛИЋ - водник прве класе, преминуо дана 4.4.1999. године, у 15,45 часова на ВМА од задобијених рана у борби са шиптарским терористичким бандама у својој 26-ој години живота. Сахрана ће се обавити дана 6.4.1999. године у 13 часова на градском гробљу у Приштини. Поворка креће из капеле градског гробља - Приштина. Ожалошћени - Ратни другови, мајка Нада, отац Драгољуб, браћа Горан и Бобан, деда Божо, баба Аница, стричеви Томо,

Адо и Живо, тетка Мирјана, ујаци Бато и Пепа и остале многобројна родбина".

Ухватим се за главу и јаукнем у очајању, дозивам и Бога и свеце, псујем, и сам се питам да ли је све ово стварност или је испак неки ружан сан. Стварност је, ковчег је ту, ту ми лежи дете и ја га зовем. А он је војницина, висок, леп, у униформи, спава човек. Маса људи унезверених очију, свако се склања да те не гледа, пружају ти руке, не знаш зашто. Они нешто мрмљају за себе, као да ми изјављују саучешће. Наду не препознајем. То није она жена коју сам знао. Не верује ни она да сам јој сина Срђана мртвог донео. Горан и Бобан са њом, теше је, нема од тога ништа. Не помажу ни инјекције које су јој силом давали за умирење. На моје инсистирање да обављамо припреме за сахрану, она само што ми очи не извади, да ли сам ја луд. Луд, кажем ја! Јесам, али знам да смо изгубили дете и то је чињеница.

А онда дуга поворка људи из Косовске Митровице, Вучитрна, нарочито мојих Гојбуљаца, Срђанових другова, Надиних и мојих колега, комшија, родбине. Не могу да вам опишем тај језиви мук, тајац, повремене јауке, кукњаву и запомагања.

Поворка у недоглед. Војна музика разара срце човеку. Ковчег износе његови најближи ратни другови, браћа Горан и Бобан за њим. Бобан је у

маскирној, ратној униформи, хоће брата да испрати онако по војничком, као саборца. Свом ратном другу и брату близанцу да ода почаст. Од свог најбољег друга опрошта се старији водник прве класе Драган Поповић, звани Поп.

"Тужни скупе,
дозволите ми да у име свих припадника Срђанове јединице пренесем искрено саучешће његовим родитељима, мајци Нади, оцу Драгољубу, брату близанцу Бобану, старијем брату Горану, његовим друговима, девојци, и свима осталим. Ваш и наш Срђан рођен је 16.2.1974. године у Сомбору. Детињство је провео у Косовској Митровици. По завршеној осмогодишњој школи вођен инстинктом и осећајем патриотизма према отаџбини одлази уз пуну сагласност својих родитеља у војну школу. Из војне школе дошао је да ради у нашој јединици, а на просторима Косова и Метохије када је то за сваког био велики изазов и обавеза сваког од нас. Од првих дана уклопио се у колектив и важио је за поштеног, марљивог и вредног младића, више него што то одговара његовим годинама и његовој генерацији. Својим скромним понашањем, мирноћом и уважавањем стекао је много другова и пријатеља, те је као такав служио за пример. Извршавао је врло тешке и одговорне задатке

при чemu је уложио максимални труд, залагање, самоодрицање. Dana 31. Marta 1999. године, при одбијању напада на реону села Трнавце тешко је повређен наш Срђан са својим друговима од нагазне мине. Биле су предузете све мере у пружању помоћи и лечењу, али то није било довољно. Борио се за живот, али ране су биле тешке и преминуо је на рукама свог оца на ВМА у Београду. Сви припадници наше јединице, а посебно његови ратни другови непрекидно су пратили његово здравствено стање и на вест да је преминуо нисмо могли да поверујемо нити да је примимо као тачну. Остали смо неми, нисмо имали речи, нисмо веровали да га међу нама више нема, да га нема више у кругу породице. За његову смрт криве су шиптарске банде и западни фашисти на челу са Америком, који желе да нам узму душу, памћење, историју, културу и државност. Све оно што смо поседовали пре много векова, пре других народа, нација и држава. Западна фашистичка идеологија је поново на делу као и у I и II светском рату, којој се до сада нико није супротставио осим наш народ. У борби против овог непријатеља, наши борци су испољили потпуну одговорност, храброст и патриотизам, не жалећи себе и своје животе, а такав је био и наш Срђан. Садашње генерације голобрадих младића уписују се у историју злат-

ним словима, јер се супротстављају моћном фашизму без страха и без ичије помоћи. Није нам лако што смо изгубили једног таквог друга, младића, војника. Одважног и храброг када је то било најпотребније. Сви ми у себи носићемо сећање и тугу за изгубљеним Срђаном, нашем ратном другу, који није успео да оствари своје планове и снове. Живот је био пред њим, али је насиљно прекинут од стране зликоваца. Најтеже је његовим најмилијима који су се њиме поносили. Родитељска љубав за њим је увек била присутна, зато је он био поносан и срећан. Његови ратни другови носиће велики бол и тугу због његове изгубљене младости. Младост припада младима, а он је отрннут од ње.

Срђане, хвала ти на твом достојанству, војничком држању и понашању, примереном времену у коме си живео. Ништа те није могло поколебати, јер једноставно ти си био такав, зрео, храбар и свестан своје улоге, места, задатка и војничке дужности. Због тога ти се дивимо и увек ћемо те памтити.

"Хвала ти за све, нек ти је вечна слава и хвала".

Никако да схватим да су то речи саборца мого сина, који се оправшта од свог друга. Да ли ко то може и да поверије! Видим мого старог оца Божу,

његовог драгог деку. Погурен, уз неку штапину ослоњен код ковчега, поред свог унука, грца! Хоће нешто да каже, али му се речи не чују. Одједном се разлеже гробљем оштар и продоран глас из његовог грла. Неће деда да обрука свог унука, поносан је старина, диже главу према маси:

"Народе, тужни зборе, браћо, сестре, комшије, пријатељи и родбино. Мили и премили. Дошли сте нам на жалост, да нас и утешите, а мом унуку Срђану на почаст. Ово је тешка трагедија за нас, његове другове, за вас јер сте и ви ту. Али куда ћемо! Овде смо рођени, овде смо прехранјени, овде остављамо своје животе. Благо мајци и оцу, благо мени што смо га таквог имали. Сада га немамо, немају га ни његови другови, пријатељи, девојка. Немамо куда. Непријатељ је већи, злонамернији, ово су луди људи. Свима хвала: на овој гробној тишини, на нашем муку, војницима, посебно његовим друговима и лекарима који се трудише да га истргну из ралja смрти, али не успеше. Кажу да су изгубили битку, а не и рат, то ја кажем. Ово је ратно стање, видите и сами да нас с неба вреба смрт, да нас смрт вреба из луга, иза сваког трна. Због тога наша породица се на име обичајених деоба - даћа, обавезује и прилог у новцу ће уложити у фонд за рањене борце који су настрадали у овом крвавом и прљавом рату. Сви да кажите нека је мом унуку слава, а вама свима

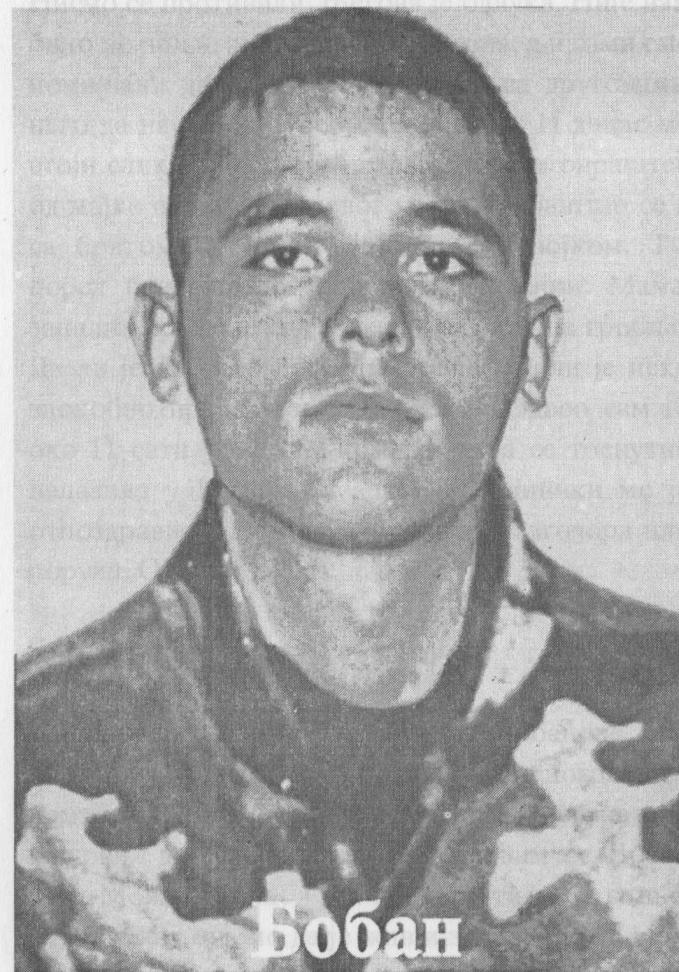
хвала и за добро да вам се врати".

Низ дедино лице теку сузе, родбина непрестано рида и лелече. Чујем почасну пальбу, а никако нећу да се помирим да је све то стварност већ неки кошмарни сан. А ипак, истина је, нема Срђана. Са издигнутом руком на челу Бобан војнички отпоздравља свог брата испраћајући га на вечни пут. Тупо одзывањају бусени свеже земље падајући на ковчег. Звуци музике престају. Збогом, Срђане!

Људи се полако растурише. Некако стигосмо кући. Поред свог тог бола, целу ноћ смо провели дежурајући да сваког момента изађемо из зграде, јер бомбе су засипале Приштину као никад до тада. Срушши пошту која је била на педесетак метара од наше зграде, запалише "Југопетрол" изнад гробља. Преко радио - станице чујемо да су и гробље гађали. Згражамо се и слутимо. Како издржати до сутра! Да ли су нам зликовци мртвог сина погодили. Само што је свануло пожуривао сам остале да што пре изађемо на гробље. Идем сам испред колоне. Журим да видим шта се догодило. Шта да видим?! Капела је зарушена, по стазама гробља громаде бетона, плоча, мер-

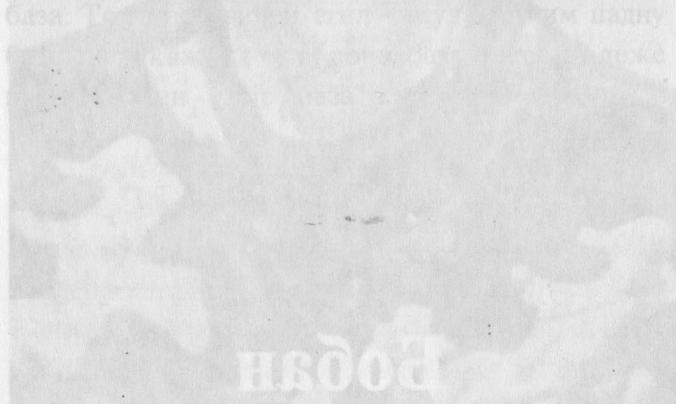
мерних остатака споменика. У себи помислим: Ово је лудило. По самом гробљу кратери направљени од бомби, виде се и кости сахрањених. Језива слика. Кад сам дошао до Срђановог гроба, изнад главе, на пет сантиметара набодена једна огромна бетонска громада тешка свакако преко пола тоне. Нас десеторица, уз помоћ греда, једва смо је некако склонили. Гроб није оштећен. Да је само десетак сантиметара пала ниже, та громада је могла да погоди још свежу хумку и сандук избаци из гроба. Кажем у себи - Боже, шта се ово дешава, шта човек може да доживи. Само што смо запалили свеће, дођоше полицијаци да нас обавесте да се што пре склонимо са гробља. Најављено је да ће поново гробље и околина бити бомбардовани, тобож Натовци сумњају да је у гробљу нека војна база. То је већ виђен стил - свуда где им падну бомбе они кажу да су ту војне базе. Јесте, ту леже наши војници - то је "база" хероја.

Прва субота је 10.04.1999. године. Излазимо на гробље. Бобан је је, најавио мајци да не тог дана, одмах по посети Срђановог гроба ићи у јединицу. Нијамо се простирили. Никоју је слушао. Није нам

Бобан

мерних остатака споменика. У себи помислим. Ово је лудило. По самом гробљу кратери направљени од бомби, виде се и кости спранионих људи. Кад ступим унутра Срђановог гроба, видим да је већ сва камена гробница унутар Срђановске гробнице мада тешко. Видим да је већ сва камена гробница унутар Срђановске гробнице мада тешко. Видим да је већ сва камена гробница унутар Срђановске гробнице мада тешко. Видим да је већ сва камена гробница унутар Срђановске гробнице мада тешко. Видим да је већ сва камена гробница унутар Срђановске гробнице мада тешко. Видим да је већ сва камена гробница унутар Срђановске гробнице мада тешко. Видим да је већ сва камена гробница унутар Срђановске гробнице мада тешко. Видим да је већ сва камена гробница унутар Срђановске гробнице мада тешко. Видим да је већ сва камена гробница унутар Срђановске гробнице мада тешко. Видим да је већ сва камена гробница унутар Срђановске гробнице мада тешко. Видим да је већ сва камена гробница унутар Срђановске гробнице мада тешко.

28

Прва субота је 10.04.1999. године. Излазимо на гробље. Бобан је већ најавио мајци да ће тог дана, одмах по посети Срђановог гроба ићи у јединицу. Нисмо се противили. Његова је одлука. Није нам било по вољи, али такав му је позив, а и сами смо помињали да ће му лакше бити са друговима, него да нас овако унесрећене гледа. И данас ми стоји слика пред очима када се Бобан опраштао од мајке поред Срђановог гроба. Опраштао се и са братом Гораном, родбином, девојком. Ту, поред братовљевог гроба, каже мајци: Мама, запали и за мене свећу кад излазите на гробље. Да ли је то само погрешно речено, или је неко злоконо предсказање? Не знам. Одвео сам га око 11 сати у његову команду која се тренутно налазила у Грмији. Изашао је, војнички ме је отпоздравио. Није било никаквих разговора или порука. Отишао је без речи.

Тринаести април је рођендан Бобанове девојке Гаге, подсећа нас Горан. Он је непогрешиво памтио те датуме рођења родбине, другара или њихових девојака. Очекујемо да нам се Бобан јави. Можда ће нас Гага обавестити да је се њој јавио, а кад чујемо да је жив и здрав, као да је са нама разговарао. Те ноћи никаквих вести о њему.

Сутрадан, био сам на послу. Сви се око мене чудно понашају, сви ме заобилазе, не дају ми задатке, упућују ме да идем кући, да будем са Надом и Гораном. Радио везом се нешто домуњавају, крију нешто од мене. Ја мислим сигурно је у питању нека акција, па желе да ме заобиђу, да ме поштеде, јер снашла ме несрећа и хоће људи да буду увиђавни према мени.

Прошла је још једна бесана ноћ. Још зора није ни сванула, чује се звоно на вратима. Отварам онако буновани, одевен у тренерку јер смо тако ноћима спавали због бомбардовања. Видим неколико официра и пуковника Филиповића. Као да ме је муња ошинула. Слутим да се нешто страшно догодило.. Па, није вальда оно најгоре! Готово урлам. Питам да ли ми је Бобан жив. Они ми изјављују саучешће за Срђана. Очајан и изгубљен питам да ли је Бобан жив. Нада већ нариче, Горан сав устремтао, буновани, види да се нешто дешава. Лекари нам прилазе са инјекцијом. Онда ми све бива јасно, али и даље упорно захтевам да ми кажу да ли је Бобан жив. Неко је једва превалио преко језика да су га Натовци још јуче ракетирали и убили. Њих осморица у окlopним возилу потпуно су изгорели. Људи, браћо, шта то причате! То није могуће. Ништа не разумем, шок у мозгу. Не плачем, смирујем супругу, сина Горана. Питам их једино - чега сам се и плашио -

да ли је ишта остало од њега. Сећам се Бобанових речи, кад кад каже: А како је оним родитељима из Болеча, кад им је син у кеси са пепелом донет са Косова. А, ето, иста га је судбина снашла. Нису ми прецизно одговорили, али је мени било све јасно. Тихо, шапатом говорим себи: Изгубих и другог сина. Па не верујем - пре четири дана га испратих у јединицу. Сада и он оде, да ли га је то брат повукао, или се он ужелео брата, па није могао без њега. Глупости, кажем себи, од када ја у то верујем! И никако да схватим да ми је и други син погинуо.

Поново река људи. Сада ми некако другачије изгледају. Скрхани од бола, као да се њима нешто догодило. Нико ме ништа не пита, сви ћуте. Велика маса света: војска, полиција, омладина, родбина, моји сељани, пријатељи, познаници. Ко год је чуо, дошао је. Шта је ово, људи - питам се. Шта се то збива са мојом породицом. Вичем у очајању. Нико и не обраћа пажњу, свако склања поглед од мене, од Наде, а поготово од Горана. Знају да је сада сав терет на њему. А он ни сузу да пусти. Није пустио ни за Срђана, сада нас гледа унезверено, скаменио се од бола. Посебно кад

гледа мајку. Грли је и смирује. Ко ће кога да смирује овде. Нема од тога ништа. Налепише још једну умрлицу на вратима. Сада стоје две, једна крај друге. Два брата, заједно у смрти. Разлика је једино у датуму. Од браће је остао само Горан. Бобанова слика на посмртници. И текст, већ знат. Само је име другојачије.

"Са дубоким болом извештавамо родбину, пријатеље и другове да је наш никад прежаљени син, брат, унук, братанац и сестрић **БОБАН (ДРАГОЉУБА) МИЛИЋ** - потпоручник - погинуо дана 14.04.1999. године у 03.00 часова, служећи отаџбини, од злочиначког бомбардовања НАТО агресора у својој 26-ој години живота. Сахрана ће се обавити дана 16.04.1999. године у 13.00 часова на градском гробљу у Приштини. Поворка креће из капеле градског гробља. Ожалошћени: Ратни другови, мајка Нада, отац Драгољуб, брат Горан, деда Божо, баба Аница, стричеви Томо, Ацо и Живо, тетка Мирјана, ујаци Бато и Пепа и остала многобројна родбина".

Као на неком филмском платну, као реприза неког хорора, баш тако! Војна музика, војници са црним флором, ковчег, почасна паљба, говор.

Од свог официра се опрштта пуковник Момо Стојановић. Поносан је на своје борце, обраћа се скупу, мени, Нади, Горану.

"Пала ми је тешка дужност да се у име припадника Приштинског Корпуса и Треће армије опростим од једног из плејаде правих српских вitezова, младих официра Војске Југославије, Бобана. Тешко је наћи праве речи којима би се овом тужном скупу описала наша осећања притиснута болом и тугом. Јер пре десет дана од последица ~~мина~~ шиптарских терориста отпратисмо у вечну кућу његовог десет минута старијег брата Срђана. А сада на вечни починак испраћамо и нашег Бобана. За десет дана две хумке у којима почивају двојица наших старешина близанаца! Трагична судбина која је задесила њих и њихову дивну породицу ретко се може наћи у историји наше, а и других народа. Наш Бобан родио се у једној дивној и честитој породици. Отац Драгољуб и мајка Нада васпитавали су своје синове Срђана, Бобана и Горана надахњујући их патриотизмом, слободарством и родољубљем. Тражили су од њих да буду радни, вредни, одговорни, честити и поштени људи. Тражили су и упућивали их на животне стазе, на путеве који их воде ка испуњењу њихових животних дела и амбиција. Зато су Срђан и Бобан отишли у Војну гимназију, а потом наставили на Војној академији. По завршетку Војне академије, наш Бобан је прву старешинску дужност добио у елитној јединици војне полиције августа 1996.

године. Није се уплашио пред одговорном дужношћу нити косметским амбијентом у коме је била распострањена прича о деловању шиптарских сепаратиста. Због сигурности у себе и своја стечена знања, своје скромности и дружелубивости, људи око њега су га волели, а он их је волео безмерно. Брзо је проширивао хоризонте стечених знања која је несебично преносио на своје војнике, па је био узор. Волели су га, ценили и поштовали, јер се бринуо о њима као њихов старији брат. У обуци је тражио да ти млади људи буду врхунски обучени, јер се на тај начин брањоци и припремају за одбрану части и слободе отаџбине. Бобан се официрском позиву с љубављу и поштовањем односио. Време у коме је живео и радио тражило је да се према својим професионалним задацима и обавезама односи крајње одговорно, а тако се односио и понашао према свима нама. Мирноћом и хладнокрвношћу извршавао је тешке борбене задатке при одбијању напада злочиначких шиптарских банди. Такав је остао и када су највећи злочинци које историја не познаје насрнули да нам отму слободу, окупирају нас и поробе. Као побеснеле звери применили су најсавременију војну технологију, избацују из авиона своје товаре смрти. У свом бестијалном походу беспоштедно и сумануто разарају привредне објекте, болнице, дечја

обданишта, старачке домове, убивши стотине деце, стараца и жена. Те хорде предвођене својим патолошким лидерима којима су узор нацисти, ударили су и на наш слободољубиви народ, ударили су на нашег Бобана. Силе мрака заборавиле су на то да смо ми потомци Обилића, Лазара, јунака са Цера, Колубаре, Кајмакчалана и Зеленгоре. Они желе да нас убију, али памћење остаје вечно, што у својим стиховима славни наш песник Шантић каже: "И кад нам мушке узмете животе, гробови наши бориће се с вама".

Драги Бобо. На лицу твог оца нема суза, храбро је поднео вест о твојој погибији. Када је чуо да си се заклео да нећеш пустити сузу за својим братом близанцем Срђаном, изразио је своје дивљење и понос због твоје храбrosti. Отац Драгољуб, мајка Нада и брат Горан неми су и потиштени болом, али су остали управни јер сте били њихов понос. Поштујући твоја осећања, чврстину и карактер, отац ти се заклео да ни он сузу неће пустити за тобом. Боји се да те не повреди, јер се за јунацима и херојима сузе не пуштају. Бобане, поносу наш, ушао си у плејаду оних витезова који историју нашег храброг, гордог и слободољубивог народа исписују златним словима. Твоји саборци са сузним очима у мислима су међу нама на овом тужном скупу. Поздрављају те и твоји војници, који су јутрос

отишли према граници и заклели се да ће те осветити. Због свега што си учинио Бобане за част и одбрану отаџбине нека ти је вечна слава и хвала".

Јесте, тачно је - заклео сам се да нећу да плачем. А заклео сам се и да ћу после Бобанове сахране отићи у његову јединицу, да наставим његов пут, да будем са његовим старешинама, друговима, војницима. Ову намеру нисам још ником саопштио. Нека, нека само овај дан прође, осветићу се ја, знају Срђан, Бобан и Горан свог оца, знају да их никад нећу обрукати, оставити их на цедилу, издати их или као кукавица побећи. Не, није таква Божина лоза.

Како да опишем тренутак када се поново деда опрашта од још једног унука. То се речима не може изразити. Нема таквих речи. То је нешто дубоко у души - болно и рањиво.

Деда, онако згурен, изгледао ми је још нешто мањи. Пун је очаја, очи су му отекле од суза. Суздржава се, бар да и овог унука испрати војнички, онако како то долikuје.

"Драги пријатељи, компије и родбино. Ви сте данас гости мојих унука, мојих соколова, јунака. Хвала вам свима који сте дошли да њима дате

почаст, а нама утеху. Утехе за нас нема, али морамо да очврснемо и да будемо јунаци, да њих, хероје - борце не осрамотимо. Одоше нам два јунака, два хероја, два моја јаблана, рат је, гине се, наша су деца свуда. Ову горку пилулу гутамо силом, горе је високо, а доле тврдо. Ово што нам раде, ово је лудило, полудео је свет".

НА БОРБЕНОЈ

Захвальивао се старији потресним речима. Више нисам ни слушао, ни чуо. Све ми је некако размушено и магловито. Људи, поворка, погреб, све око мене.

Час је да смо се узети у вану било да тај рон
хинеши омлади се и омладиши ви омлади
се, миши, али омладиши ви је лади, али омлади
се, али омладиши ви је лади, али омлади
се, али омладиши ви је лади, али омлади
се, али омладиши ви је лади, али омлади

Јесте, тачније је да се омладиши да не плачеш.
А захисо сам се и да ћу после Бобанове
сахране отићи у његову јединицу, да наставим
свакодневни рад, да ставим старешинама,
другима, љубашима, да ћу им помагати, да ћу
дакле, високо поштити. Нека нека само пац ће пребег
осветићу се ја, знају Срђан, Бобан и Торан свој
ода, знају да их никад нећу обрукати, оставити их
на цедилу, издати их или као кукавице побећи.
Не, није таква Божина лота.

Како да опишем трснутак када се поново дела
општица од још једног унука. То се речима не
може изразити. Нема такних речи. То је нешто
дубоко у дупли - болно и рањиво.

Деда, спако згурен, изгледао је још нешто
мањи. Пун је очаја, очи су му отекле од суге.
Суздржава се, бар да и овог унука испрати
војнички, онако како то доликује.

"Драги пријатељи, компије и родбине. Ви сте
давас гости моих унука, моих соколова, јунака.
Хвала вам свима који сте дошли да њима дате

И то се завршило. И шта сада? Шта ћу и када
без мојих соколова. Како све то преће, а не
осрамотити и не обрукати десну која су дала своје
младе животе за ово парче земље. Бојај сам се да
ми се памет-не помути, да не изгубим комис, па
да постанем убица, бандит, хадук. Тај страх сам
имао. Сећам се, када је погинуо Бобан, колеге
знају да ја носим бомбу у чепу, и јурили су да ми
је отму. Зора је сказала Мију, он може

**НА БОРБЕНОЈ
ЛИНИЈИ**
и пријатељ
како: пустите га. Јасно је да Мију, он може
нешто друго да уради, а не такву глупост. Зато ми
је у глави била једина идеја да се спакујем и да
кренем у јединицу свог сина Бобана. Та јединица
се звала ОТ, чета за специјалне намене, нешто
слично шти-диверзантској јединици. Рекао сам
команданту јединице Стеви Коџањи, тада мајору,
да ме прими у чету као војника. Хочу да будем са
саборцима мог сина, са његовим старешинама и
друговима. Хочу правити проблеме, подвргаваћу
се њиховој команди.

Кога ја се у почетку нећас. Како да и мене
узме на врат коред својих проблема јер му се
јединица налази већ на Кошарама. Озбиљно сам
му рекао да уколико ме не прими, мораће да ме у
путу одстрани. Једноставно, мораће да ме стреља.
Од овог момента, рекао сам одлучно, узимам
пушку и крећем за вами. Бићу увек ту уз војску.
Где ви, ту и ја. Шта буде са вама иска буде са

И то се завршило. И шта сада? Шта ћу и куда без мојих соколова. Како све то преболети, а не осрамотити и не обрукати децу која су дала своје младе животе за ово парче земље. Бојао сам се да ми се памет не помути, да не изгубим компас, па да постанем убица, бандит, хајдук. Тај страх сам имао. Сећам се, када је погинуо Бобан, колеге знају да ја носим бомбу у цепу, и јурнули су да ми је отму. Зоран Драговић, мој колега и пријатељ каже: пустите га, људи, знам ја Мићу, он може нешто друго да уради, а не такву глупост. Зато ми је у глави била једина идеја да се спакујем и да кренем у јединицу свог сина Бобана. Та јединица се звала ОТ чета за специјалне намене, нешто слично анти-диверзантској јединици. Рекао сам команданту јединице Стеви Копањи, тада мајору, да ме прими у чету као војника. Хоћу да будем са саборцима мог сина, са његовим старешинама и друговима. Нећу правити проблеме, подвргаваћу се њиховој команди.

Копања се у почетку нећкао. Како да и мене узме на врат поред својих проблема јер му се јединица налази већ на Кошарама. Озбиљно сам му рекао да уколико ме не прими, мораће да ме у путу одстрани. Једноставно, мораће да ме стреља. Од овог момента, рекао сам одлучно, узимам пушку и крећем за вама. Бићу увек ту уз војску. Где ви, ту и ја. Шта буде са вама нека буде са

мном. Најзад, видели су моју одлучност и решеност да не одустанем. Уз договор са вишом командом, примили су ме. Тако сам се нашао у Бобановој јединици. Распоред водова је био следећи: један, са одељењем за подршку је био на Кошари; други код репетитора изнад Грмије на Бутовачкој глави; трећи у Новом брду; четврти у самом граду. Остао сам неколико дана у Грмији. Убеђивали су ме да будем са командним саставом, али нисам прихватио. Примили су ме свим срцем и са љубављу. Односили су се према мени као према родитељу, дали су ми чак и надимак "Чика Љубо". Тако су ме једино и познавали. Упознао сам Бобанове другове Пешу, Војиновића, Белоицу, Бенцуна, његове војнике Степојевића, Срдојевића, Брицу, Јукића, Радоњића, Симића, Ђукановића, Ђорђевића, Танасија Николића, Мију Лесковчанина и друге. Мене је вукло да одем на Кошаре, тамо је већи део Бобанове јединице. Тамо је и његов командир, капетан Саша Антић, о коме сам чуо веома похвалне приче.

Први мој излазак из града је био одлазак са командантом Копањом на лице места где је погинуо Бобан и његови војници. Видео сам то место. То је на путу Волујак - Ђаковица. У кланцу. Ту је мој Бобан крио преко триста војника од авиона НАТО зликоваца. Вероватно је хтео да изађе из заклона и извиди терен за даљи наставак пута. На десетак метара по изласку из кланца, термовизијским ракетама је погођено борбено оклопно возило у коме је био и мој син. Поново преживљавам смрт свог сина, јунака. И неизмерна туга ме обузима.

Наставили смо пут за Ђаковицу. Тражили смо јединицу која је била на задатку. Стигли смо до ње. Јединица је извршила успешно задатак. Међутим, затичемо смркнуте старешине. Погнули главе, пуни беса, са мном се љубе, али очигледно да се дешава нешто трагично и неочекивано. Командант ме обавештава да им је један борац погинуо. Показаше нам га. Лежи у шаторском крилу. Кажу, био је то омиљен Бобанов војник, Жељко Тошић из Сmederevске Паланке. Па баш да он погине, баш да га ја видим! Каква ли је ово судбина!

Командант издаје потребна наређења. Ми узимамо погинулог војника и склањамо се са положаја.

Командир мог сина је био омањи човек, мало

старији од Бобана. Утопио се у војнике, па су изгледали сви исти. Ту је био и Ђолић, Белоица, Бенџун, Андријашевић, старешине и другари мог сина. Тако сам доживео први свој излазак на терен и први контакт са мојим будућим саборцима и саборцима мог сина. У комбију којим смо ка Приштини превозили покојника, био сам са још двојицом војника. Гледам их ожалошћене, тешко им пада погибија њиховог друга.

Све то сам тешко подносио. Са нестрпљењем сам чекао да одем за Јуник, одакле се одлази на Кошаре. Ускоро стиже вест да нам је јединица десеткована. Командир Антић рањен, командир вода Ђолић такође, као и десетак војника. Нема панике. Спрема се нова јединица и ја са њом. Капетан Гавриловић нас води до места. Узгред смо у више наврата искачали из камиона због надлетања непријатељских авиона. Морал код војника је на висини. Једва чекају да се сртну са друговима. Стигосмо до одредишта. Војска се грли, причају се утисци, све је добро само кад нема погинулих. Неке смо од рањених затекли и у јединици, нису били тешко повређени. Ту је и командир Антић. Глава му је везана завојима, гелер је остао, али он је ту, није хтео да остави људе same na положају.

Стигох и ја на Кошаре. У свести ми одзывањају Бобанове речи освете за Срђана, као и његових

другова изговорене на дан сахране. Па и она прича командира о борцу који је приликом јуриша на шиптарски бункер не плашећи се смрти, узвикивао да је осветио Бобана. Све ми се то врзма по глави, јер и ја сам дошао због заклетве, дошао сам и да погинем. Не могу само моји синови да буду јунаци, мора то да буде и њихов отац. Хтео сам да што пре одем код њих. Да ли је то била глупост? Не знам, тако сам размишљао. У првим акцијама сам већ увидео да погрешно размишљам. Само што се покренем, а оно група војника, бораца, Бобанових другова је већ испред мене. Ја до положаја, они већ испред. На заседи, они испред. Није добро, кажем ја себи. Погинуће ова деца, нису они овде због мене него сам ја због њих. Да их заштитим, да их посаветујем, а не да ми изгину. Станите људи, нећемо тако! Неки се јављају да ће за мене поћи где кажем, не жале животе, као да им је то нека игра. Гледају често у небо очекујући да виде обореног напријатељског пилота како се спушта падобраном. Предали би ми га живог, а они ће држати положаје да нам нико не приђе док не осветим Бобана. Убеђујем их да морамо бити војници на задатку, да морамо све заједнички делити и добро и зло, и да треба другачије да размишљамо. Млади су то људи, смиривао сам их у њиховим ратничким заносима. Не могу да опишем ту децу, ти дивни млади људи

заслужују да се о њима причају приче. Нису се плашили метка, тромбона, бомбе, минобаца. Било их је страх једино од авиона. Стварно су били злокобни и застрашујући. Долетали су на границу и изручивали смртоносни товар, па одмах бежали за Албанију. Даноноћно су нас тражили по шумама. Падале су касетне бомбе по нама, али нас је штитило велико дрвеће, и није било рањавања. Међутим, та бука мотора изнад глава, фијукање ракета, експлозије, оставили су ожилке на душама тих младића.

Кошаре су прича за себе. Свако ко би покушао да то опише, тешко би успео да приближно саопшти шта се све тамо дешавало. Гинуло се и туговало, побеђивало и радовало. Био сам ту и све сам то са својим саборцима, друговима мого сина, доживљавао и преживљавао. Нека неко други о томе пише, то није моје. Ја знам да се та деца, голобрди момци нису бојали смрти. Очекивали смо мирно шиптарске нападе, као и нападе Натоваца. Иако у својим казивањима Рамуш Харадинаја, у књизи "Прича о рату и слободи", писца Барл Хамзаја, говори да су на Кошарама имали много погинулих, наводно због грешака пилота НАТО авиона, зна се како су се борили и од кога су гинули. Нека то историја каже.

Пред крај рата, командир Антић тешко је

рањен у ногу. Теку сузе војника за правим командиром. Одбијају да напушта положаје, за њих нема повлачења. Без хране и воде, са нешто мало муниције, остају да докажу оданост свом командиру и својој јединици.

Поново се сада присећам тог другарства, братске љубави, поштовања. Сећам се прича о мом сину, кажу да је био диван официр, знао је када се треба шалити, а када залећи и чекати непријатеља. Било је и дирљивих, готово невероватних детаља. Војника који је тог дана требао да буде са мојим сином у том ракетираном возилу, Бобан је вратио натраг. Наредио му је да се одмори, јер је целе ноћи био на стражи. Тако је Жикица Милојковић остао у животу.

Рат се распламсава. Сваким даном стрес за стресом, напети живци само што не попуцају. Посебно кад се чујем са Гораном, који ми је још преостао од деце. Каже ми: Тата, мораш да се жив вратиш, сад си ми најпотребнији, јер сам остао без подршке, немам браћу. У мени све пуца, мозак, плућа, малаксао сам, не могу да се померим.

Кајем се што сам га уопште звао, а једва сам успоставио везу. Враћам се поново на терен. Добро се сећам тог 11.06.1999. године. Око 11 сати повлачи се јединица после извршеног задатка. Правило је било да се кроз шуму држи одсто-

јање војник од војника најмање бар 15-20 метара. Ја сам обично ишао последњи и проверавао да ли су нам сви војници изашли из шуме, мотрећи на евентуално непријатељско изненађење. Тог дана ишло је све по плану. Са мном је остао и Бобанов водник звани Бузда, био је гладан па сам му дао једну конзерву. Колона је подоста одмакла, јер смо се задржали око отварања конзерве. На десетак метара истрчаше двојица шиптарских бандита, било је још неколико њих у шумарку. Прво сам помислио да су то наши војници који су застали и хоће да нам се придруже. Само што хтедох да их зовнем, дигоше пушке на нас и у моменту отворише ватру. Бузда се баца у страну према њиховом положају, што и ја учиних. Њихови мечи су нам фијукали изнад ушију, и поред нас се забадали по дрвећу и у земљу. Отворисмо и ми ватру. Правило је у заседама, и за оног ко држи и оног ко упадне у њу, да ако не погинеш од првог рафала, онда си спашен. То је било и са нама. Остали смо живи, нисмо били погођени од првог рафала. Готово нисмо веровали један другом да нисмо рањени. Чак смо и скидали униформу да видимо да нисмо негде погођени. Ово ме подсетило на Горанове речи - немој да погинеш. Нећу, кажем себи. И размишљам. Ово је трећи пут да ме неће метак.

Враћам се у прошлост. Сећања оживљавају.

Са четворицом полицајаца чекам у заседи. Кућерак три пута три, скучен простор. Ту смо требали да ухапсимо опасног терористу. Наводно, ради се о "Штиху". Издао нас њихов човек и уместо један да нађе, дошла су тројица. Знали су да смо унутра, па су нам убацили две бомбе и отворили ватру. Водили смо праву борбу и остали живи. Један од наших је лакше рањен. Онда догађај на путу Подујево - Приштина по повратку са једне сахране. Гађали су ме снајперском пушком, био сам у аутомобилу и метак се зарио тик иза моих леђа. Ето, неће ме метак, не могу да погинем. Зовем Горана, кажем му да ћу се сигурно вратити.

Неки споразуми су већ потписани, војску то не интересује, али се читају наредбе за повлачење. Неко се радује што је жив остало и што се враћа кући. То је нормална, људска реакција. Ја тугујем што нисам погинуо, што не одох за децом. Криво ми је што је Нада говорила како онај сан казује да ми се живи. Црни мој живот! Пао сам у још већу депресију што се све овако завршило. Било ми је лепо са Бобановим другарима. На Кошарама сам виђао и Срђанове другове - Попа, Јанка, Џанета, Јовановића и друге. Био сам тако са својим мртвим синовима и успоменама на њих.

Сећам се дијалога једног официра са потчињеним. Каже онако љутит: Не могу да

укрсте путању зрна. Да ми је Срђан овде, та граната би ушла на најмањи прозор те куће. Нажалост, најбољег нема. Мени се срце стеже од бола. Тај официр на зна да сам ја отац том Срђану и да то слушам.

Следи један десетак страница са ћириличним текстом који је приказан као цитат из неког документа. Текст је веома тешко читљив и садржи више грешака. Овдје су приказане само прве две странице:

Поносан сам на своје синове, на њихов живот, њихову борбу и жртву коју су поднели за своју отаџбину. Били су достојни задатка који је њихова и моја судбина пред њих поставила. Живели су часно. Поносан сам и на њихове јединице, на читаву војску. Част ми је што сам након њихове смрти као добровољац био у њиховим јединицама. Част ми је што сам био у том јуначком строју младића који су одважно борили отаџбину.

Следи један десетак страница са ћириличним текстом који је приказан као цитат из неког документа. Текст је веома тешко читљив и садржи више грешака. Овдје су приказане само прве две странице:

Братили смо се из једног чакла. Ујасно у други. Ниједиј је да ногнемо Косово. Нада и Горан су нај свакусанији. Стане су оставили, ствари, усточене веће гробове. Божија питања су своје дешавају са људима, зар је ово све могуће? Охлахи на гробљу да послеркију видим хумке своје деце. Хто се сада људима да покрије, да им је покријем да им прихам с другима, колегама, о љутицима из љубави. Нема времена. Покурују ме, в несрећи, да бу бећи њих.

**ОДЛАЗАК
СА
КОСОВА**
На гробљу затиче садашњу деојску, сада, шантажира прича. Погоди ме да сам јаха, па се и сама чуди да ли је то могуће. Погубим краћаче, затрихим их. Љубим мого Бобију да било шта кажем, јер и несам га освестио. Џемо ухватиши не једног инота. Јадам га за опронаштај. Гај метам доким у напу, то је за мочногре из ашока. Нажалост, остало је у цети. Одлазим са гробља. Осебам се да јасм издао љапајас, да сам их оставио крајевима на министарство. Не окретам се. Шта бу са себом! Да богине ми дада смрт!

Дошао сам у Кралове, видео се са Гораном и Надом. Нашао се и са коњским, пријателема,

затој путину време. Да је био Србим сине, та
женица би умла из њаког прозор те куће.
Нажалост, изгубљен исак. Мени се спас стече од
бога. Годинама да им да смијашти том Срђану
и да је спаси.

ЖАДНО АГ КОСОВА

Поноси сът на своите синове, на њихов живот
и њихову смрт, в којима су написани и свој
срећници. Види да ће сви често вон и пади-
ти и морају се вратити у сваког посавскога. Живот
неко. Поноси сът и на њиховој смрти, на
њихову смрт. Настади је што сви подне њихову
смрт као добродушан бак у њакома родбини
и ма. Чист ми је што сам био у том ратничком строју
и сви који су остало браће и отаџбину.

Вратили смо се из једног пакла. Ућосмо у
други. Наредба је да напустимо Косово. Нада и
Горан су ваћ евакуисани. Стан су оставили,
ствари, успомене, дечје гробове. Боже, шта се
ово дешава са нама, зар је ово све могуће?
Одлазим на гробље да последњи пут видим хумке
своје деце. Хтео сам са њима да попричам, да им
се похвалим, да им причам о друговима, колега-
ма, о јунацима из јединице. Нема времена.
Пожурују ме, а не знам зашто и где ћу без њих.

На гробљу затичем Бобанову девојку, седи,
нешто им прича. Гледа ме немо, види ме да сам
жив, па се и сама чуди да ли је то могуће.
Пољубим крстаче, загрлим их. Нисам могао
Бобану да било шта кажем, јер нисам га осветио.
Нисмо ухватили ни једног пилота. Молим га за
опроштај. Тај метак држим у цепу, то је за
злотворе из авиона. Нажалост, остао је у цепу.
Одлазим са гробља. Осећам се као да сам издао
синове, да сам их оставио крвницима на милост и
немилост. Не окрећем се. Шта ћу са собом. Да
останем или да идем?!
Затим буде то, јер је бундати. Саку који су са
цедом витали из односног машине да су живи. И
даље не верујем да нема горе на гробљу.

Дошао сам у Краљево, видео се са Гораном и
Надом. Нашао се и са колегама, пријатељима,

родбином. Тек овде сазнајем новости. Погинуо ми је пријатељ Мики Ристић, умро ми је теча из Вучитрна, убијен ми је пријатељ Ково из Приштине, запаљене су куће брата Аце, рођака Грујиће, колегама из Пећи, Призрена. Новости, новости! Све је то тужно и жалосно. Дошли смо као избеглице, расељена лица, не зnam ни сам како се више називамо. Поред моје трагедије сада су и туђе око мене. Који је то живот, како наставити, како се уклопити! Гробови су остали на Косову, остало детињство, младост, живот, мајчин гроб, све што сам имао.

Људи се враћају са ратишта, праште пушке, радују се што су дошли живи, радују им се мајке, очеви, браћа, деца. Нисам себичан, али како је Нади, Горану, мени. Најтеже ми је пало кад се давао парастос за погинуле краљевачке борце. Породице погинулих, само са краљевачког подручја се позивају на комеморативну седницу у општини. А ми? Шта ми да радимо са Косова?! Тамо смо оставили гробове, ко ће помињати нашу децу, шта је са њиховим породицама?

Тринаести октобар 1999. године ће ми остати у сећању. Као да су ми се деца вратила, као да смо

сада сви на окупу, а све до сада били некако растурени на све стране. Донео сам синовљеве кости овде у Краљево и покопао на новом гробљу Барутана. Донео сам муком, непреспаваним ноћима, молећи оне који су их и убили. Каква иронија, каква жалосна истина! Морао сам и то да чиним. Сада су ми ту близу, горе изнад града. Посећујем их, свакодневно, виђам их, разговарам са њима, плачем, све ми је дозвољено. За мајку и брата Горана нема утеше. Тугују, у себи носе тај неизмерни бол, крију се по собама. Свак од сваког бежи, као да смо заражени неком болешћу. Заједно смо једино на ручку, али и тај ручак нам преседне јер, две столице су празне. Кува се само оно што су они волели. Па онда очајни устајемо, остављамо све то на столу и плачемо горко и неутешно. То се често дешава, све нам је теже и теже. Обилазили су нас другови наших синова, њихови и моји саборци, моји другови, родбина, пријатељи, њихове девојке. Ране се стално позлеђују. Не можеш да спаваш, гуши те нешто као да те је стена притисла. Ако мало и заспиши буде те, јер већ бунцаш. Сваку ноћ си са децом, виђаш их одасвуд, мислиш да су живи. И даље не верујеш да леже горе на гробљу.

Често се питам колико је човек издржљив. И како све то преживи! На породичној кући у Краљеву, у улици Жарка Зрењанина број 16 стоје умрлице два брата. У витринама Наредбе Треће Армије, о њиховом ванредном унапређењу. Срђана у чин потпоручника, Бобана у чин поручника. Њихови ОРДЕНИ ЗА ЗАСЛУГЕ У ОБЛАСТИМА ОДБРАНЕ И БЕЗБЕДНОСТИ ПРВОГ СТЕПЕНА. Дипломе са школовања, признања, спортски трофеји. Гледам њихове албуме, слике, трагове једног срећног и безбрежног доба. Друштво, излети, море, летовања, спортске приредбе, прославе, ћачке и студентске љубави. Преврћем по њиховим стварима, налазим песму посвећену Бобану. Написала ју је његова љубав - Драгијана Гага Тијанић, узорни студент медицине. Пријатна и мила девојка, лепушкаста, нежна. Утучена од бола, имала је снаге да по смрти свог вољеног испише стихове њему посвећене. Оставила је песму на његовом гробу, а Нада ју је узела и чува као најдражујућу спомену. По ко зна који пут читам те тужне и сетне стихове.

"Живот беше супров

*Само једном у животу срце највише заболи
kad заувек одлази особа која се воли
у часу краћем од откуцаја срца.*

*Понос нас издаје и суза крене,
а вечито током живота
боле нас горке успомене.
И живот беше супров.
Крај тебе остати вечно сам хтела,
а све срећне дане са тобом
једна ноћ је однела.
НАТО у ноћи пуној звезда
како једна са неба паде,
паде Бобан међ другове мртве
још једном се сетивши девојке младе.
И живот беше супров...
Желим ти рећи да те волим,
ал од речи сузе су јаче,
плачем јер нисам камен,
а киша лије и лије као да само небо плаче.
Од живота ја сам тако мало хтела
желела сам срећу, а туту сам срела.
Покушала сам да побегнем од туге,
побегла никад нисам,
јер нисам успела да заволим друге.
И све је као и да није
kad сам без тебе све исто није.
Једном kad не буде било ни мене, ни моје среће
неко други биће на нашим местима
и градиће нешто много веће,
јер свако је дао и даће онолико колико да,
а ти нови људи ће увек у животу*

тежити да по души буду као ти или ја.

А живот беше суров...

*Био си најсјајнија звезда мага неба
био си највећа жеља свих мојих надања
био си сваки мој сан и јава
пламен у мојим очима, мој живот, мој Бог.
Далеко си волјени мој
дуге су ми и тамне ноћи
ал' љубав снагу даје да издржим у самоћи.
Даљина нас дели, а љубав нас спаја
тешко је драги без твог загрљаја.
Једном кад се у твом дворишту
буду окупљала нека друга деца,
неки нови клинци,
твојим телом проћи ће немир благ
и на твојој души исписати траг,
а живот ће наставити даље у један нови дан.
Опрости што ћутим, док ходам
и гледам у празно док тишина влада
и уздишем тужно сећајући се свега
на очи што биле су моје
и чезнем за уснама што љубиле су моје.
Живот беше суров... "*

*Спојеној речји је променљивој формијујују
Отвори се земљо да у тебе пропаднем! Бежим
у собу, ридам, сузе наврле, како све ово поднети,*

какав ли сам ја то човек, да ли сам људско биће?! Кошмари у глави су сваког дана. Горан нас посматра, понекад и храбри да издржимо, ако нам је тешко, тера нас да плачемо. Њега смо заборавили, њему је најтеже, изгубио браћу, другове, пријатеље, кумове, сви се распуштали, избегли зло, склонили се где је ко имао. А он, сам, крај мртве браће. Једном ми је рекао да не очекујемо много од њега. Не може, вели, он нама да замени Срђана и Бобана, они имају своје место у нашим животима. Покушаће да сачува успомену на њих, имаће децу, зваће их њиховим именима, сећаће се они својих стричева. Бавиће се спортом они као и њихови стричеви, биће и они војници.

Дај Боже да крене бар нешто напред, морамо и ми да се окренемо овом преосталом сину, да му се више посветимо. Али како?! Овде не може нико ником да помогне, тешке су то судбине и свако их на свој начин преживљава. Све нечовечно, сурово и неправедно. И потресно до бола.

Дванаести мај 2000. године. Прошло је већ месец дана како смо скинули цртину, подигли споменик, дали годишњицу својим синовима. На

ојај дан смо по први пут ја и Нада изашли ван Краљева, били смо у Лесковцу, у Бобановој јединици, која је прослављала Дан безбедности. Тај дан је више био сећање на борце који нису међу живима, него празник јединице. У свим почастима биле су успомене на њих, јунаке и хероје. Свуда њихове слике, имена, сећања њихових другова и сабораца. Дошли смо кући пуни неке притајене туге. Видели смо Бобанове другове, колеге, старешине, видели смо са којим пијететом говоре о њему. Све те утиске Нада прича Горану. Несрећна жена и не слути да је то последњи разговор са преосталим сином, последња мајчина топлина. Не слути да ће и њега изгубити, да ће га ујутру наћи у кревету мртвог, да ни молбама ни сузама га неће пробудити из вечноног сна. Горану је срце препукло од туге за вољеном браћом. Отишао је код њих, горе на Барутану, и придружио им се у вечној боравишту.

од близогаја
Милорада Јовановића
и узличком тужно се вејући се свега
под
не очи што било су моје
и честом за устрија што љубите су моје
Живот беше супор...

је је ошој Године 2000. године
погинула јединиција која је била у склопу
НФА-а који је укапајући изједињено

Причасти маја 2000. године. Дан тога је
мајчиња, обичајнији дан. Није ни познато да
воје било у чијем разликоватији од другог. Данас је

Горан

Небо се сиречи, постоји, ускоро у некој
тому. Нептун кроз мене прове, неки држатј

Свејдан смо по први пут ја и Нада изашли из Краљева, били смо у Лесковцу, у Бобановој јединици, која је прослављала Дан безбедности. Боравак је био веома изненађујући, па би се и чинило да је то и веома тешко. Веома је изненађујућа била и посебност људи који су се срећали у њиховим редовима. Срећа је била у томе да су сви били пуни искаса, али и у томе да су смо Бобанови другове, који су нас сви узели да смо са њима лијестетом. Јасно је да је Горан утише био прича. Горан је срећан да ће слути да је то искључиво уз око стварностима сном, последња мајница то је било. Стога је не и шта изгубити да ће га узимати у лету мртвог, па ни болбама зглобова који ће пробудити из вакансије. Горан је срећан да је од туђе обличине сакаша, али и да је још једна горишица у његовим споменама боравницу.

Тринаести мај 2000. године. Дан топао и сунчан, обичан мајски дан. Ништа не најављује да ће се било у чему разликовati од других. Данас је и Дан безбедности, мој и Бобанов празник. Њиховом ујаку је рођендан. У рано јутро седим крај гробова мојих соколова. Носим цвеће да Бобану честитам празник, да му испричам да смо били у његовој јединици, да смо му видели другове, колеге, старешине, да нас је примио његов генерал Лазаревић, кога је веома поштовао. Причам сину да сам боравећи у његовој јединици, поред Ордена за заслуге у области безбедности и одбране земље првог степена, одликован и Орденом за храброст. Причам им како се Горан шалио на рачун тог ордења. Запричао сам се. Нешто сам нерасположен, нека ме слутња обузима, ни јам не зnam шта се то забива. Видим једног човека, унезверено тражи неког по гробљу. Ја сам једини на њему. Препознајем свог кума Радевића, зове ме, а глас му не излази из устију. Шта је било - питам га! Каже да хитно морам кући, јер је Горану позлило.

Небо се смрачи, неста сунца, урањам у неку таму. Нешто кроз мене прође, неки дрхтај.

Нешто се свакако додило, нешто ужасно. На најгоре не смем и нећу да помишљам, то не може бити! Зар сам ја тај човек коме све трагично мора да се деси! Нисам ја без крви и меса па да све то доживим и преживим. Не дам се, нећу да размишљам о најгорем.

Већ сам испред куће. Одједном, пуче ми нешто у мозгу, каоkad се нека опруга откачи. Ноге ми се одсекоше, видим сина на одру. Смирена лица, као да спава. Нада нароче, комшије се окупиле, мој отац, његов унесрећени деда, држи се за главу. Шта је људи, шта се десило, питам као суманут. Нико ми не одговара. А све је јасно, уствари. Изгубих ја и треће дете. Кршим руке. Зашто се све то мени морало десити. Више се не контролишао и завијам као рањена звер. Ми живи, Нада и ја, а деца умрла. Шта ћемо без њих. Дође ми слика оног сна. Сада је то јава, сада сам стварно мртав. Не испраћају ме синови, ја испраћам њих. А то је горе него смрт. Како отац да сахрани три сина за тринест месеци, каква је то мајка, тај осамдесетдвогодишњи дека! Како то да човек преживи! Ово није судбина, није трагедија, није феномен, за Наду и мене то нема назива.

Да ли ме је Горан преварио када ми је рекао да он неће никуда без мене, да му ја требам. Да морам жив да се вратим. А сада, да ли је он мис-

лио на мене, на мајку, на пријатеље и другове које је позвао да се баш тог дана окупе код нас. Да се изјадају и испричају. Издао ме, вичем, дозивам га, хоћу и ја да му се придружим. Нисам смео да га оставим да оде сам, али браћа га узеше.

Сада изгубљен гледам у једну замишљену тачку. Питам се да ли је ово неко проклетство, нечија казна. Казна, тежа од било које. Смртна казна је привилегија за ову.

Горанову сахрану не могу да опишем. Нисам био свестан, нисам био присутан, а јесам физички. Нека то други учине. Нека то испричају његове колеге цариници, његови другови који су дошли из Зрењанина, његова девојка Мила, кумови, моји другови.

Јер у тим тренуцима ја као да нисам био на овом свету.

Опроштајни говор Горанове најбоље другарице

Драги наш Горане,

Данас је најтужнији дан у нашем животу, дан када смо чули да си тихо, нечујно, као што си и живео, отишао у вечни живот без повратка у цвету младости.

Не, то није истина и не можемо то никад схватити, ни прихватити. Ми, твоји највернији пријатељи из Приштине најбоље познајемо твоју доброту, честитост, искреност, пожртвованост, несебичност, коју си нам увек неизмерно пружао. Горане, ти никад ниси знао да кажеш нећу, не могу и немам времена, већ си увек био ту, имао разумевања за наше проблеме. За све ово време трудили смо се да ти бар мало ублажимо бол, патњу и тугу за Бобаном и Срђаном. Велика је била твоја љубав према њима, а још већи бол, и тај бол, твоје увек храбро срце сада није издржало.

Скупили смо се на овом тужном месту да те испратимо на вечни починак, неутешни, али наш бол је неупоредив према оном који осећају твоји родитељи.

Заувек остајеш у нашим срцима онакав какав јеси. Често си нам говорио да живот није сан, да останемо будни, да је живот неизмерна борба. На несрећу и велику жалост ти нам вечно остале у неповратном сну. Данас смо требали да се окупимо и видимо, и ти си једва чекао да дођемо. Нико од нас није ни слутио да ћемо се уместо у твојој кући, састати на овом тужном месту.

Остаје нам једино да те чувамо од заборава, да мислимо на тебе и наше дружење. Успомена на тебе ће нам бити једина утеша и никада те нећемо заборавити.

Нека ти је вечна слава и хвала за све.

Даница Мидовић, РЈ ПТТ саобраћаја,
Зрењанин

Ја немадох снаге да се од вас опростим, одосте ми нешто лјути, у некој жирби, на неком путу, незнајући да је то пут без повратка, не дадосте ми времена ни да вас загрлим, пољубим као отац. Мислили сте да сам заузет послом као раније, па нисам имао времена да се са вама поиграм. Нисте ви били ни мазе, били сте у свему скромни. Не држим ја вама говоре, ја хоћу са вама да се

испричам, наразговарам, да вас питам за јуначке ране. Што се на мене наљутисте, те тако одосте? Драга децо, да сам вас десет ~~бд~~ имао, исто бих вас грдио, волео и васпитавао. Не можеш! Не могу бити другојачији, таква ти је лоза, корен. И ви би тако јер сте се сами уверили. Али ви немасте среће да ваше тако васпитавате. Нека Милева из Будве, чула је за вас, за вашу трагедију и рекла да сам ја баксуз и да имам још десеторо деце и њих бих погубио. Можда има и истине. Не знам, народ нека каже своје. На историју се пуно не ослањам, њу пишу победници. Зашто она мора да се понавља. И тада су црквена звона звонила за победу српске војске. Сада после 610 година исто. Српски јунаци и тада и сада оставише своју крв ту на том светом светом месту.

Ви сте моји соколови, мој понос и дика. Ви сте моји јабланови. Сретан сам што сам вас такве имао.

трудили смо се да ти бар мало ублажимо бол, атэодо ѿмтоо по ѕвадбу љд ѿтиво подаменати
била твоја узаре према људима ујутру отишој им
им атэодад єн (вјатвраопово град) от љд ѿтијајион
што је људија мидујакој, мицтва ѿва љд ни вијемеџа
ап ћији ѡеја људија твоја вијаја єштје пак људија
вјонија ѿвога људија људија људија људија људија
БГ људија људија људија људија људија људија људија
Велидсјман ћо ѡдој ћи је ёдовот људија људија људија

СЕЋАЊА

ДЕЦА
КОЈА
ОБЕЂАВАЈУ

Бобан Горањ Станић
(30.05.1975.)

испritcham, na razgovaram, da **АДИАН** је
ране. Што се на мене најљутите, те тако одосте?
Драга децо, да сам вас десет имао, исто
бих веогрио, волео и дасцитавао. Не можећи! Не
могу бити другојачији, таква ти је лоча, корен. И
ви би тако јер сте се сами уверили. Али ви
немасте среће да ване тако насилтавате. Њека
Милсва из Будве, чула је за вас, за вашу трагеди-
ју и рекла да сам ја баксуз и да имам још десеторо
деце и њих бих погубио. Можда има и истине. Не
зnam, народ нека каже своје. На историју се пуно
не ослањам, љутишу победници. За што она мора
да се поћавља. И тада су црквена звона звонила за
побedu српске војске. Сада после 610 година исто.
Српски јунаци и тада и сада оставише своју крају
на том светом месту.

Ви сте моји соколови, мој понос и дика. Ви сте
моји јабланови. Сретан сам што сам вас такве
имао.

После свега овог што нам се десило, остале су
само успомене. Они живимо са њима,
ДЕЦА
КОЈА
ОБЕЂАВАЈУ

Некада не тешко смо их зајед-
но купали, хранили, шетали улицама, заједно
проводили одморе на мору, викенде на селу,
излете на Брезовицу, Лечаву, Копаонику, скочи-

Бобан, Горан и Срђан
(30.05.1975.)

ДЕДА
КОЈА
ОПЕРАВАТА

После свега овог што нам се десило, остале су само успомене. Ових дана живимо са њима, враћамо се сећањима. И то је сада садржај нашег битисања.

Некада, не тако давно, ја и Нада смо их заједно купали, хранили, шетали улицама, заједно проводили одморе на мору, викенде на селу, излете на Брезовици, Дечану, Копаонику, околним бањама.

Безброж је фотографија из тих сретних дана. Ево их као бебе код њихове омиљене баке Анице у Станишићу. Њихово детињство је тесно везано за ово место. Расли су код својих ујака, подизли су их из пелена, уз помоћ комшија - тетка Драгиње, Икице, Стане, Љубице, Милице. Ишли су од руку до руку, били су умиљати и хтели су код сваког.

Гледамо фотографије. Присећамо се њихових враголија, дрогодвиштина. Горан је свима досадио са бициклом коју му је деда Душан купио. Понајвише чика Јандрији, који му је нешто свакодневно поправљао. Бобан је највише волео пушке, капу титовку, сликао се са њима. Има слика и са мора. На једном бродићу у ставу мирно поздрављају. Да ли су се још тада определили за позив официра. Не знам. Горан је у игри волео да буде лекар. Говорио је да ће да постане доктор и да ће лечити бабе.

Били су упорни у свему. Посебно у учењу, у

тome да запамте песмице, да ме убеде како возим брзо, па зато плаћам казне. Већ од девете године почeli су да се баве атлетиком. Трчали су у почетку само на тренинзима, затим по улицама, парковима, на крају су трчали од бериљских зграда из Митровице до Гојбуље. То је око седамнаест километара. Никада није било одустајања. Радовој сам се томе, знајући, ако имају упорности и воље, успеће у животу.

Било је разних догодовштина. Присећам се када су у селу код деда Боже, учили кокошке да узлеђу. Бацали их у висину, на кров куће. Коке су беспомоћно падале на земљу. Запајали су их водом, пружајући "прву помоћ", па опет испочетка, све док кокошке нису почеле да цркавају. Такмичили су се чија ће више издржати.

Било је и озбиљнијих ситуација. Стан у Митровици био нам је у поткровљу. Једно време децу је чувала баба Мара из Звечана, коју су много волели. Живахни и несташи правили су јој и неприлике. Једног дана близанци кажу баби да ће у купатило. Она их је отпратила, а они одмах кроз прозор - па на терасу. Одатле у ходник, и зазвоне на вратима. Баба Мара помислила да је то неко од гостију. Отвори, а оно деца на улазу. Остало бака у чуду како су деца доспела испред врата, кад их је оставила у купатилу. Уплашена, истог дана је дала отказ и од тада су се сами

чували. Волела их је баба Мара. Дошла им је и на сахрану. Окукала их је мајчински, као најрођеније.

Колико је само било њихових враголија! И кад год су нешто озбиљно замесили, бежали су код чика Гиге и тетка Милице да их заштите. Једном су вежбали карате одбрану од ножа. У борби Срђан повреди Бобана у ногу. Крили су то од мајке и мене. Имали су тада више од једанаест година. Санирали су повреду завојем и три четири дана су били много мирни, све док није баба Аница дошла у посету, када су јој се поверили. Међутим, рана се инфицирала и Бобан је морао код лекара.

Срђан је скакао у воду и једном се озбиљно повредио. Горан је волео да скупља кључеве, то му је остало још из Станишића. Једном је ушао у стан комшија који су били код нас на кафи и закључао врата. Заиграо се и заборавио где је кључ оставио. Било је после доста невоље док нисмо успели да откључамо врата.

Близанци су свима задавали многе невоље око тога ко је Срђан, а ко Бобан! Ако би их неко и препознао, они би то упорно одрицали. Видели су да је то нама било занимљиво па су играли своју игру. Сва тројица су се врло мало разликовали у облачењу, играма, жељама и навикама. Желели

су да што има један - имају сва тројица. Једном нас је посетила моја колегиница Илијана Узелац. Донела је велику чоколаду да поделе и дала Горану: А мојој браћи - рекао је увређено. Гошћа је схватила дечака и његову жељу да сва тројица имају исто.

Присећамо се њихових дечјих прича како су проводећи распуст код деде у Гојбуљи вежбали да јашу коња. Коњ им је био - једно мирно и умиљато тело. Нису прошли баш добро, деда није дозвољавао да му се "благо" дира. Било је и прутићем по туру. Али, то је било незаборавно. Имали су свој свет и у њему уживали.

Нису се одвајали, били су увек заједно, посебно близанци. Нису били једнојачани, мада су опонашали један другог. Као деца носили су исту одећу и обућу, али познавали су своје по дугмету или концу и никад нико није туђе обукао. Када се један разболи, разболи се и други. Нада их је увек водила заједно код лекара. Једном приликом требало је да приме инјекцију. Отргли су се из мајчиних руку и почели да беже у различитим правцима. Заједно су седели у школским клупама, заједно писали домаће задатке. Били су

неисташни и увек су имали шта да причају на часу. Једном нас је и учитељица Милева, њихова миљеница, питала да ли су они одвојени у кући јер једноставно не могу да се напричају. Горан је био самосталнији у учењу, није хтео помоћ, док су је близанци тражили.

Детињство су провели у Косовској Митровици. Слободне дане су користили за тренинге у атлетском клубу Трепча. Тренирао их је познати дугопругаш Стеван Вуловић, а са њима је трчао и Зилкић, вишеструки победник кросева по Југославији. Волели су трчање, нарочито на 400 и 800 метара. Учествовали су и на уличним тркама у Приштини, Косовској Митровици, Вучитрну, Призрену, Мрсаћу код Краљева, на кросу Борбе у Београду и Пожаревцу. Побеђивали су, углавном је Бобан узимао прва места. Срђан и Горан су увек били међу десеторицом. Горан је због тежине одустао даље да се такмичи, али је помно пратио резултате браће близанаца. Горан је био као програмиран за памћење датума и година. Знао је када се и која утакмица одиграла, време одржавања светских првенстава, олимпијада, имена победника. Знао је датуме рођења својих најближих, чак и пријатеља. Радовао се успесима своје браће, водио им је дневнике, резултате, хвалио се њима.

Осмогодишњу школу је прво завршио Горан и

по својој жељи уписао се у економску школу. Следеће године браћа близанци се још пре завршетка школске године опредељују за Војну гимназију. Одлука је пала после обиласка њихове школе од стране групе војних старешина и приказивања филма о војним школама. У разговору им је речено да у Београду могу да наставе са спортом и то у већим спортским клубовима.

И онда, први пут се раздвајамо. Срђан и Бобан одлазе за Београд, одвела их је кума Вера. Било је суза, плакали смо. Одоше нам деца, одвајају се од нас. Нади и мени је било добро познато како изгледа кад се у тим годинама одвојиш од оца и мајке. Нада је напустила Станишић, после осмогодишње школе, јер средњу је завршила у Кинину. Ја сам такође у њиховим годинама напустио Гојбуљу да бих завршио Средњу школу унутрашњих послова у Сремској Каменици.

Једва смо чекали први родитељски састанак да видимо своју децу. То је некако брзо дошло, петнаестак дана по њиховом одласку за Београд. У школи смо сазнали да их је њихов педагог одвојио и да су у различитим одељењима и спаваоницама. Није нам то било право. Ипак, после разговора и са њима и са разредним старешинама прихватили смо ту одлуку. Тврдили су да имају искуства са

смо ту одлуку. Тврдили су да имају искуства са близанцима и да желе да их осамостаљују. Учење им је ишло добро, док су у спорту били међу најбољима. Учланили су се у атлетски клуб Партизан и озбиљно су радили на дисциплини скок у вис. О томе су писале новине: Војска, Спорт и Журнал.

Имам старијег брата Тому, који је често посећивао. Прича Тома како их је чекао увек дugo, јер би се заиграли или запричали на стадиону или у читаоници. Волели су они чика Тому, он им је пружао по неки динар. Знао је и да се нашали са њима. Посећујући Војну гимназију представљао се као њихов отац. Жалиле се старешине на њихове несташлуке, а Тома би само климао главом са тврђњом да се то неће више поновити. Са нестрпљењем смо чекали њихове распусте, викенде за празнике и били срећни тако окупљени. Тим сусретима се највише радовао Горан. Са нама је сваког дана, али увек у очекивању да му се браћа јаве телефоном. Њихови доласци су за нас били празници, уз посебан ручак, колаче, смех и радовање.

Морам да споменем комшилук из Митровице. Бобанову тетка Милицу, његову другу мајку, како ју је звао. Горанов је био чика Гига, а Лида је била Срђанова миљеница. Тада се живело скромно и дружелубиво. Комшије су ти биле најближи род, а моја деца су расла код чика Гиге, тетка Џемке, чика Аслана, Кема и Арифа. Није било мржње, подвојености, зазирања.

У међувремену смо напустили Косовску Митровицу и настанили се у Приштини. Горан се тешко уклопио у нову средину. Оставио је другаре у Митровици, али временом је упознао нове.

Израстоше деца у кршне младиће, почеше да носе патике Најке, фармерке "петстокеџ", дуксерице. Све су то наши дечаци имали. Срђан је волео да каже како није богат да би носио јевтину робу. Било је и Адидас тренерки и мајица. Не знам да ли је било дечјих љубави. Срђан је често Бобана задиркивао да је београдски фрајер и мангуп и да већ за њим јуре девојке. За себе је говорио да нема девојку и да је њему суђено да ће се у 26-ој години оженити. Волео је да чита хороскопе, пророчанства, пратио је тај жанр.

Горан је по завршетку средње школе уписао економски факултет. Био је узоран студент, факултет је схватио веома озбиљно и три године је у року давао испите. Четврту је самоиницијативно паузирао са образложењем да жели да

осети мало те студентске дане. Није трајио време, давао је студентима, својим колегама допунске часове из књиговодства. Тако је зарађивао за цепарац.

Имао је нераздвојне другаре Владу, Благића, Бобана са којим се касније и окумио, Боку, Даницу и Љиљу. Све су му то били добри, искрени пријатељи са којима је провео највише времена. Са поносом је причао о њима. Нисам се секирао да ли ће се напијати, дрогирати или потући. То се њима није смело догодити. Сви ти дечаци су били карактерни и лепо васпитани. Своје слободно време, поготову распусте, Горан је проводио са друговима на мору, или код бабе у Станишићу. Тамо се дружио са Дејаном, Владицом, Гогом и Мајом и то су били срећни и безбрежни дани.

Горан је био упоран и тврдоглав, понекад се и сам смејао тој својој особини. Када се обучавао за возача, додељен је мом најбољем другу Драгољубу Добрићу из Косова Поља. Обучава га он, обучава и дође да ми се жали. Каже - он бре мене учи, а не ја њега. Ја му кажем овако, а он другојачије. Нисам имао таквог кандидата. Смејем се, знам свог сина, кажем му да смо ми Милићи такви. Ипак, положи Горан испит у првом покушају.

Горан је био ватрени навијач Црвене звезде, док су браћа близанци били партизановци. Ту је

било навијачких дуела. Дерби утакмице Партизана и Црвене звезде Горан је редовно пропраћао, а близанци поготову, јер им је стадион био надахват руке.

Срђан и Бобан су били шаљивци, дружељубиви, забавни. Са мном се опходили као са другом. Ако би се ја некада и љутнуо на Срђаново понашање, говорио је да он не може да бира родитеље, а да сам ја могао да избегнем да имам такву децу. Такав је Срђан био. Несташко и весеља.

Волео је оружје. Имали смо муке док му нисмо нашли нешто посебно, хтео је да има уникате, није гледао цену. Често је говорио да су рођени у погрешно време. Нисам могао да растумачим шта је хтео да каже. Честа узречица мојих сина-ва, посебно Горанова била је: Није важно колико живиш, већ како проживиш. Да ли је у томе била најава њихових трагичних судбина, тешко је рећи.

Када су већ сва тројица стали на ноге и почели да раде и да се проводе, наступи и тешко време. Почекше шиптарски бандити да срећу по путевима полицајце, да пуцају на њих и да их убијају. Дан за даном све чешће и жешће. Седимо ми и разговарамо. Срђан је онако најжешћи и каже да им се жив не предаје, метак је у цеви, за њих или за себе. Није ми драго да деца тако размишљају, али, војници су, професионалци, знају како би бандити поступили са њима.

Имао је пријатеље Јанка, Џанета, Попа, Перовића, сви су колеге и другари, познаници из Војне гимназије или Академије. Живели су у слози и љубави и били нераздвојни. Волео је Митровицу, у њој је провео своју младост.

О његовим љубавима не знам много. То могу да причају његове другарице Смиља, Милијана, Милка, Драгана. Можда сестра од тетке Снежана. Њима је увек било забавно, увек су били расположени за шетњу, чак и по невремену. Ни то им није сметало.

Волео ме је на један посебан начин не испљавајући своја осећања и веровао ми. По њему, ја сам све могао. И да поцепам пријаве због брзе вожње, и да му вратим возачку дозволу кад му полиција узме. Па и кад забрља код мајке јер се није јавио да ће закаснити. Смиља ми је причала да је Срђан у друштву често говорио о браћи, а о

мени са посебном нежношћу. "Мој Драган", тако је он мене називао.

Браћам се у време које сам провео са њима. Тражим да се присетим бар нечег што је код њих одударало од часног и човечног, нешто што је рђаво и срамотно. Нема тога. Они су заиста били сјајни момци и сви су их волели. Волели су их и шиптари, они прави, њихове комшије. Волели су их моји пријатељи, посебно њихов чика Вукашин. Није их одвајао од свог сина Грујице. Када је Срђан умро, Вукашин је на штакама изашао из болнице и дошао да испрати свог јунака.

Таква су била моја деца.

Мој син Бобан провео је последње ратне дане са дивним људима и саборцима. То су обични људи, професионалисти, храбри, чврсти, одлучни, осећајни, пуни смисла за циљима их како у команди испод њих, отважност и непопустљивост. У тешким ситуацијама су откривали своју добру душу, волели се као браћа, а према војницима били као очеви.

РАТНИ ДРУГОВИ

Присећам се Бобакове прве

Бобан са својим војницима
(Ђаковица 1998.)

сахранио је чесницасет својих погинулих момака - бораца и имао тридесет девет тешко и лакше рањених. Да преживи, када се искри виши официри љуте на њега што претежно његови борци гину. Каква иронија! Да ли је и он од камена. Није

мена са посебном нежношћу. "Мој Драган", тако је он мене називао.

ИНАД ПОДАРУН

Враћам се у време које сам провео са њима.
Само је то време било највеће што је било у мојем животу и човечње.

Подарио га је његов
(800) бројак

Мој син Бобан провео је последње ратне дане са дивним људима и саборцима. То су обични људи, професионалци, а у души чврсти, одлучни, осећајни, пуни емоција. Посматрам их како у команди испољавају одлучност и непопустљивост. У тешким ситуацијама су откривали своју добру душу, волели се као браћа, а према војницима били као очеви.

Присећам се Бобанове приче о свом команданту Копањи. Људина, пореклом Босанац, пун живота и снаге. Има у себи неког пркоса, али и пажње према старешинама и потчињеним. У вртлогу рата, био је све: курир, поштар, борац, човек који је са положаја довозио мртве и рањене колеге, војнике, своје саборце. Увек, као прави командант, на првој борбеној линији на Кошарама. Причао ми је о њему, о капетану Гавриловићу, мајору Пржуљу, Пеши позадинцу и другим старешинама ове јединице.

Треба бити снажан и у најтежим ситуацијама и показати своје право лице. Треба тај Стево Копања, њихов командант, да преживи све те страхоте, да настави даље да води своје борце. А сахранио је шеснаест својих погинулих момака - бораца и имао тридесет девет тешко и лакше рањених. Да преживи, када се неки виши официри љуте на њега што претежно његови борци гину. Каква иронија! Да ли је он од камена. Није

лако остати присебан, сталожен, па чак и при памети. Морао је он први да сазна и јави ту жалосну вест - син вам је погинуо. Морао је да упути сваком телеграм, сваку породицу је непосредно или путем телефона тешио. Коју утешну реч наћи у том тренутку?!

Могао је мајор сваког родитеља свог војника да погледа у очи. Чувао је и склањао ту децу, али њихово херојство, чојство и патриотизам није могао да обузда.

Како може један командант све то да поднесе. У мени као Бобановом оцу види другара и пријатеља. Заједно допремамо погинуле војнике, рањенике, заједно проваљујемо магацин да би борцима обезбедили преобуку. Месец дана су без купања, пресвлачења, без смене. Командант раме уз раме са њима. Видим га нервозног, напетог. Неке му бубуљице по лицу и врату, држи се за стомак, каже - Чика Љубо, предосећам неко зло, ово ми се увек дешава кад ми неко погине од бораца. Увек то зло, докле ће га бити?! Одлазимо на положај. А тамо - погинуо војник! То је дакле то мајорово предосећање. Командант и даље све то подноси, прича са колегама, саветује их, зна и да подвикне, зна и да се нашали.

И данас ми је та слика пред очима. Рањеници сваког часа долазе са бојишта. По наређењу командира Антића, тог дана остао сам у бази да обавим посао око организовања живота и снабдења јединице. Позадину видим - хоће да сам што даље од прве ватрене линије. Протестујем, нећу тако. Командир ме моли, као син оца: "Чика Љубо, молим те". Ја сам се боље осећао на ватреној линији, тамо сам био са војницима. У бази чекаш само лоше вести и стрепиш хоће ли се сви вратити. Сваког момента очекујеш рањенике.

Сећам се када смо уз Јуничке планине одлазили на положај Кошаре. Командир Андријашевић нас води, врти главом, нервозан, гледа мене, хоће да ми нешто каже. Не знам шта хоће, питам га - шта је командире? Он сав убледео, није њему ово први пут да излази на Кошаре. Није се тај плашио борбе прса у прса, преживео је он све. Ипак, вели, боји се за ову децу, боји се и помисли да неке неће ни вратити. Тешко му је. Велика је то одговорност.

Девет рањених имали смо тог дана. На срећу, нема погинулих. Како која група рањеника долази са бојишта, водим их за пећку болницу.

Чекам код хирурга испуњен страхом и зебљом. Особље болнице преморено од свакодневних операција. Како спазе да доносимо рањенике питају да ли је то са Кошаре. Њутим, не проговарам, шта да им кажем. Њихово је да спасу животе.

Борци извиђачке чете доводе мог командира Сашу Антића. Чини се да је мртав. Хируршка сала ми се обрну, посрћем. Зар и он погину? Ипак, дознајем, рањен је у бутну кост. Прилазим, командир у несвести, не познаје ме, ништа не региструје. Повреда је тешка, кост смрскана у комаде. Лекари хоће да му одсеку ногу. Борци који су га довели пушкама ћитите свог командира. Не дају да га секу и траже од мене да га водимо за Београд. Комешање по болници. Чуло се за Антића да је рањен.

Муњевито организовасмо тим лекара који ће га пратити до Београда на ВМА. Тамо је и транспортован. А ја натраг у базу. Немам мира, место ме не држи. Узимам пушку и кренем да нађем јединицу. Не могу више да чекам. И шта да чекам?! Да сви изгину? Дођем до линије за ватрену подршку, ступим у контакт са

командиром Бенцуном. Чика Љубо, каже, момци немају хране, воде, остало им мало и муниције, али неће са положаја, заветовали се да освете свог командира. Размишљам - и ја сам дошао због освете. Кајем се што сам и дошао у јединицу. Ако је мој син погинуо, зашто да гину и други. Зашто и ја све ово морам да преживим? Ипак, драго ми је што сам ту са њима, не бих веровао да су овакви наши синови. Рекао бих да су то само приче.

А нису! Све је истина, све лично доживљено и виђено. И дugo, дugo ћe јoш да сe прича o командirima којi су давали пример јунаштva и оданosti родnoj грудi.

Дружим се са свима, понајвише са колегама мог Бобана. Хоћу да знам све, хоћу најпре да знам како је погинуо. Причам са Пешом, старијим водником, за кога кажу да је војничка мајка. Бринуо се он за војнике, покривао их, склањао од бомбардовања, викао, набављао им чизме, одећу, обућу. Све што ти затреба, има код Пеше. Он нас испраћа на пут, грли војнике, саветује их да се чувају, да се врате, јер - треба да се раздуже. Деца на фронт, а он хоће да му сачувају опрему, да се деца раздуже. Тиме их уствари храбри, улива самопоуздање и веру да ће да се врате.

Има о њему једна шаљива прича. Хтео је потпуковник Пековић да га пошаље на Војни суд, а помињао му је и Хаг због тога што је заклао неко шиптарско тело да би нахранио војнике. А Пеша каже - Идем, па шта, и затвор је за људе, идем у Хаг да се и ја мало прошетам и бесплатно видим бели свет.

Жао ми је што смо због хитног покрета јединице морали теле да закопамо. Заносећи помало на лесковачки, прича да ако преживи овај рат скида униформу и отвара рибњак. Смејем се, кажем да и ако претекне неће да напусти службу. Војска му је у души, не може он без ове деце. Сазнајем да је и даље у јединици, сада је на неком дошколовању. Јави се понекад.

Дођем ја и до Андрића, подофицира војне полиције, који је био на лицу места када је погођено Бобаново возило. Тешко му је да прича, не може човек да превали преко језика ту страхоту, тај призор. Хоће и сам да то заборави. А ја упоран - причај како је било?

Он прича: Одем ти ја на лице места. Тамо ужас. БОВ уништен на сред пута, угљенисани лешеви на све стране, још се пуше. Не знамо ни колико их је било у возилу, прикупљамо оно што је остало, а није остало готово ништа. Препознао сам Бобана по ознаки и прстену. Два леша нисмо

ни нашли, изгорели су у потпуности.

Ја ћутим. Знам ја то, био сам на лицу места, видео фотосе. Знам да су преостале нађене ствари - чизме, упратче, пелерине, накнадно закопавали и крили од мене. Стари сам ја вук, могу то да издржим. Гледам и слушам као да ме не интересује, међутим, мозак то региструје. Свима то тешко пада, знам колеге који морају да препознају своје мртве саборце у капели, а након изласка из ње, повраћају, тешко им је, познато ми је то. То су трауме, ожиљци овог проклетог рата.

Тражио сам му имена бораца погинулих са Бобаном. Андрић вади папир, гура ми у цеп као да крије од других. А списак дуг: Симовић Мирослав, потпуковник, рођен 1950. године у селу Леновац, Зајечар; Војник Селимовић (Златка) Десимир, рођен 1978. године у Зајечару, са сталним местом боравка у селу Горње Власе, СО Гаџин хан; Војник Тршић (Миодрага) Драган, рођен 1978. године, у Трстенику, са сталним местом боравка у Медвеђи; Војник Пауновић (Велинка) Мирослав, рођен 1978. године, у Пожаревцу, са сталним местом боравка у Петровцу на Млави; Војник Јоргован (Митра) Саша, рођен 1978. године, у Пландишту, са сталним местом боравка у селу Велики Карадићи; Војник Димитрић (Милете) Борислав, рођен 1978. године, у Кули, са сталним местом боравка

у Црвенки и мој син Бобан - старешина ових војника рођен 1974. године. Тај списак је редослед изгубљених живота. Стресем се, стегнем зube, изађем из собе, грцам као неко дете, па се опет вратим. Гледа ме Андра, па не верује како ја то све подносим. Чуди се шта ће ми те ситнице, што се толико интересујем, њих више нема. Да, нема их, знам и ја то, али је то неки унутрашњи нагон, нешто јаче од мене. Та деца која су набројана имају своје најмилије, који их чекају да се врате. Али, повратка нема.

Хтео сам да знам и за друго дете, за Срђана, да знам како ми је погинуо, шта се све тог дана десило. Дружио сам се и са његовим другарима на Кошарама, разговарао сам са њима, тамо је био и његов саборац Јанко Миловановић, који је једини и преживео од експлозије шиптарске мине. Човек кога је Срђан обожавао и није се од њега одвајао. Није он хтео без њега ни на заслужени одмор. Прича Јанко о мом сину, о његовом другару. Родом са Кордуна, класић мојих синова, артиљерац. Са Срђаном и Бобаном се дружио још од Војне гимназије. Другарство је почело од њиховог интересовања за Крајину, јер мајка Нада им је пореклом из тог краја. То дружење је настављено и након школовања. Каже: "Срђана сам затекао у Косовској Митровици. Он нас је

дочекао и био нам је ослонац. Ту је живео, познавао људе, место, а нама је служио као водич. Наши другари су били претежно колеге, Саша Муњић, Аца Ковачевић, Саша Радојевић звани Цане и други. Саветовали смо се о понашању, безбедности, послу, знали смо за девојке својих другара, шалили се на тај рачун, били ослонац један другоме у свему. О Срђану као старешини, борцу и стручњаку свог заната, могао бих да причам у суперлативу, не што њега нема, већ што је то истина, био је такав. Као први је још априла 1998. године ангажован на специјалном задатку у обрачуну са шиптарским бандитима. Показао се као јунак и стручњак свог посла. Данима нисмо знали да ли је жив, остао је без икаквог контакта са базом, са војником Деидаром усред "осињака". Није се уплашио, није се збунио, већ се снашао и успео да се извуче из безизлазне ситуације. Био је у више наврата у унакрсној непријатељској ватри.

Ово наше дружење је настављено и било интензивније на терену, на заједничким задацима. Ангажовани у борбеним групама нисмо били само старешине, већ и возачи, рачуначи, везисти. Нисмо се одвајали, није могло да дође до било каквих размирица, били смо различитог карактера, он је био жесток, а ја сам био повучен, али је ценио моје мишљење. Његов набој се испољавао у реалности у погледу ствари око себе.

Имао је смелост да одлучи и оно што није било у његовом домену. Његов старешина чак није ни изнео идеју, а Срђан је исту реализовао. Смео је и да окрене командантов телефон. Није имао пардона ни према коме у битним ситуацијама. Његово је било - сад или никад".

У време бомбардовања вратили смо се из борбене групе са простора Рудника, у базу на одмараште у месту Томислав - Средња Клина, код Србице. Тог проклетог тридесет првог марта у преподневним часовима нападају нас шиптари с леђа. Срђан и ја смо спавали у шатору. Реаговали смо отварајући ватру и на неки начин смо одбили напад. Била је то наша права реакција иако нисмо имали никакво наређење. Након свега овога, ручали смо. Срђан је отишао са капетаном до команде ради усаглашавања циљева. По повратку, вратио се истим путем, којим смо он и ја у више наврата и пешице прошли. Око 16 часова смо возилом лада-нива, ја као возач и Срђан сувозач са још тројицом војника у обезбеђењу, (Зораном Пантовићем, Зденком Бзовским и Милованом Кисићем) кренули за воду баш тим путем. Тад се све то десило. Војник

Крајиновић је први дотрчао да извиди ситуацију, мислећи да су нас шиптари гађали зольом или ручним баџачем. Осталог се не сећам."

Прелиставам лист Војска. Читам о Срђановој бригади. Одликована Орденом народног хероја. Заслужили су то. Пишу о Срђановом артиљеријско - хаубичком дивизиону. На слици командант, мајор Драгомир Јаковљевић. Говори мајор о свом дивизиону, о оруђу, о људима. Прича о Срђану. Бираним речима говори о његовој храбrosti, подвизима, другарству, шалама које је збивао у најтежој ситуацији. Помиње своје командире батерија, помиње са сетом и мог сина Срђана, његове војнике који су заједно погинули: Кисић (Петра) Милована, рођеног 1978. године, у селу Горње Добрево; Пантовић (Богољуба) Зорана, рођеног 1978. године у Пожеги и Бзовски (Јанка) Зденка, рођеног 1978. године у Старој Пазови. О Срђану причају његови командир и другови Срђан Николић, Саша Ђуровић, Бобан Живић, Желимир Мартиновић, Драган Поповић... Посебно истичу подвиге Срђана Милића.

Присећам се људи чије су судбине сличне. Тражим себи утешу. Ти људи су долазили и на

сахрану. Њихову децу, Божа Лемпића и Срба Савића из мог родног села, отели су шиптарски бандити још 1998. године. На крају рата нестале су и деца мог кућног пријатеља Ненада Михајловића, Бранимир и Владо. Чија је судбина тежа? Да ли су моје трагедије теже од њихових? Мојима зnam гробове. А они? Они живе у неизвесности и даље се надајући да су им деца жива. Зnam злоторе, зnam њихова недела, зnam чак и приче у које нико не верује, позната су ми њихова мучења и мрцварења. Родитељи се ипак надају.

Од тих страдалника, у Краљеву сртнем и Ангелину Ристић, из Звечана, стари кућни пријатељ. Нисмо се видели још од Срђанове сахране. У црнини је, погинуо јој њен Мики. Био је командир станице милиције. Живот је оставио у Макрмальј, у близини где је и мој Срђан погинуо, тринаест дана након Бобанове сахране. Био им је он и на сахрани. Прича о својој судбини, о Микију, о мојој деци. Како је Мики на Срђановој сахрани све време био уз Бобана. Жалио је Срђана као своје рођено дете. Био је умиљат, пркосан, сажаљив, другар. Са њим се често виђао на терену. Били су на заједничком задатку, помагали су један другом, рат је то. За њим је плакао као дете. Волео је он ту децу, играо се са њима, водио их је на пецање и купање по Ибру, Палићу

и каналима Врбаса. Када је чуо да је и Бобан погинуо, рекао је: "Сада ми није жао што немамо деце, нисмо се радовали али нисмо ни туговали, ово је катастрофа за Милиће."

Ангелина је ових дана гледала слике. Нашла је слику Микија са Гораном, Срђаном и Бобаном, још давне 1986. године, за Нову годину. Били смо на Брезовици. Сада њих четворице нема међу живима. После смрти Горана, Ангелина ми каже: "Ја изгубих Микија, био ми је све, и муж и Горан и Срђан и Бобан. И ја сам изгубила породицу. Свака је трагедија за себе тешка, али ти си изгубио три породице". Да, ја сам јединствен случај.

Врати ми се сећање док је још Бобан био жив, када смо на ВМА стрепели за Срђанов живот. Баш у то време са Косметом, доведоше и њиховог школског друга Сашу Муњића, званог Муња, официр, везиста из Срђанове бригаде. Погодили су га злотори ракетама, негде код Клине. Бобан га је дочекао, био је испред пријемне службе, каже, спасиће се, ван је животне опасности. Прича ми о њему, као класићу, о школским данима, о његовој песничкој души, радовао се што ће остати жив, оженио се и има кћеркицу Јовану од пет месеци. Заборавио бих га ја, мислећи да је дете преболело своје ране, да се опоравља у кругу породице. Можда се игра са Јованом и прича јој о

његовим другарима који се храбро борише на Космету, да дете запамти да јој је отац тамо био. Сурова је судбина.

Дођох је у Краљево. Читам спискове погинулих бораца, налазим и Муњино име. Боже, зар и он? Зашто одоше они који су највише волели живот. Срео сам се са Муњином драгом Јеленом и слатком кћеркицом, која личи на свог оца. Прича ми Јелена како јој је Муња писао за Срђана, за његову смрт, није ни слутио да је и Бобан погинуо. Посветио је он својим другарима песму о Космету, о њиховој борби, то су му биле последње речи, када је због задобијених рана преминуо на ВМА. Да судбина буде још гора, Муњић је из околине Краљева, село Дракчићи. И не слути да сам му довео његове другаре, да су ту на Барутани, само преко брда од њега. А његови последњи стихови су уклесани на његовом гробу, порука другарима:

"Много је крви, много је суза
Српских на Косову проливено.
И грех је највећи пред Богом,
да ако буде нечасним"

на милост и немилост остављено.

Нема те цене која нам може
узети душу и веру коју
нам Косово храни.
Јунаци, остаћемо докле
је Косово на нашој страни.

"Саша"

Да поднесем ову страшну трагедију помогли су ми моји другови, колеге са посла са којима сам видио другојачији рат са терористима. И нама су гинули људи из безбедности: Небојша Цвејић, Милић Јовић, Ејуп Бајгора, Бека Бејтуш, Дејан Прица, Адем Бериша. Све су то жртве шиптарских банди и НАТО убица. Мучки су их убијали испред кућног прага, на улици, на путу, у колима.

Моја деца су обожавала те моје другаре - Додића, Моравца, Јевту, Слобу, Иђу, Владишу, Јоцу, Мира, Љубу, Уроша и Зорана Драговића. Радо су код њих навраћали. Били су слободни да им уђу у канцеларију, да попију сок, да се са њима нашале, као са себи равнима.

ПРИЛОЗИ:

- Годишњица
- Писма
- Телеграми
- Фотографије

НЕОДНОПЛ

внешний
внешний
имя отец
инфограф

Тужни скупо, црквена породица Милић.

Нападимо се на његу које представља пут роколубља и официрске настани. Срђан и Бобан су били активно стварници Вршке Југославије. Од малена, још као ћела испитатчи су и офицери у свом војничком кутку роколубљем и патриотизму.

Отац Драголуб им је узор честите и чисте маска Нада и његов дубави и браће за људе, а брат

ГОДИШЊИЦА

Гордан време станови, је бек сакаша и дошао из армије, асимиријских

(АПРИЛ 2000. ГОДИНЕ) да буду
јунаки војини одлици својог рода и групе и
старбљаки. Кво официри били су постали своји
главни предак, који су само повијавали паредбу
и за мном! Жалећи су да буду њихови достојни
догорњи и својим херојским јединама су то и
потврдили. И Бобан и Срђан припадају генерацији
која никада никоју истину не је устукнула пре ветри-
јателем. Својим највећим херојским примером су
излаже и потчинеће, често и своје крњњаке, пот-
стапали да не посуети и већ обескорабре се у
одбраћаје своје земље. Иако земља је дала пример
како се може бранити и одоравати старбина од
извртавања инструментације непријатеља.

Повитивни родитељи, оче Драголуб, мајко
Слава и брате Гордане, ни сте надахњивали

АДИ НИНДОТ
(НИНДОТ 0005 ГУЧА)

Тужни скупе, цењена породицо Милић,

Најазимо се на месту које представља пут родољубља и официрске части. Срђан и Бобан су били активне старешине Војске Југославије. Од малена, још као деца васпитани су и одгајани у свом породичном кутку родољубљем и патриотизмом.

Отац Драгољуб им је узор поштења и части, мајка Нада извор љубави и бриге за њима, а брат Горан врело братске подршке. Уосталом, због тога што нам освајачи не дадоше мира, већина српских мајки су своју децу припремале да буду српски војници одани својој родној груди и отаџбини. Као официри били су достојни својих славних предака, који су само познавали наредбу - за мном! Желели су да буду њихови достојни потомци и својим херојским делима су то и потврдили. И Бобан и Срђан припадају плејади најдивнијих синова наше отаџбине који нису никада, ни по коју цену уступкнули пред непријатељем. Својим надасве херојским примером су млађе и потчињене, често и своје вршињаке, потисцали да не посустану и не обесхрабре се у одбрани своје земље. Наша земља је дала пример како се може бранити и одбранити отаџбина од насталаја вишеструко јачег непријатеља.

Поштовани родитељи, оче Драгољубе, мајко Надо и брате Горане. Ви сте надахњивали

родољубљем јунаке Бобана и Срђана. Из ваших недара они су изникли и прерасли у горостасе свога времена. Времена које ће бити запамћено по херојској одбрани од агресије највеће силе коју историја памти. Одгајили сте два официра која су посмртно унапређена и одликована. Одликовани су вitezови, потомци који представљају огњиште родољубља, на коме ћемо ми васпитавати млађе генерације. Они су отишли у незаборав, трајно записани у историју.

Молим све присутне да у име Бобана и Срђана који својим хумкама омеђише слободу и ставише у завет да њихове жртве не буду узалудне, скинете капе, станете мирно и да сложно, у име њихових сабораца Приштинског корпуса кажемо: Хероји, вечна вам хвала и слава!

Потпуковник Леповић
(Део говора на гробљу поводом годишњице Бобана и Срђана)

Потпуковник Леповић
* * * * *

РЕКВИЈЕМ

Рано пролеће 1999., рат без милости,
време без вредности.
Гину деца, невини људи,
чврстих руку, бистрог погледа,
гину храбро и смело све брже и брже
и више страдају најбољи.
И Срђан и Бобан погинуше
у пољу трња и цвећа,
анђели убраше два најлепша цвета.
Вечно Богу на дар, нама на жалост.
За живота беху визије савршенства.
У речима утеше нема, тишина је оставила траг,
мало је правих речи, готово да не постоје,
које би описале и доcharале
Срђанову и Бобанову храброст,
пожртвовање и спокојство
за живот Срба на Космету.
Кренуше у немилосрдни рат,
у рат у коме правде нема,
где је сила од могућег, а ниједна нада
ни молитва не стиже до Свевишићег.
Ту срећи не беше места,
све се сили ил' покори, ил' изгори,
један пут је зрачио слободу,
ал то беше кратак пут,

до неба којим обојица кренуше
и оставише га за сусрет с нама.

Црна година прође, ал теже нам долазе, јер сваки нови дан значи јачи бол, а сваки дан почиње сећањем на очи које сада спавају и њихове усне које вечно ћуте. Долазимо овде на ово свето место са тугом у срцу, болом у души и са пуно љубави према нашим херојима, да њиховој породици покажемо да нису сами у овој патњи, да време продубљује ране, а не брише успомене, и да волети Срђана и Бобана значи волети их заувек.

Милка Тијанић, студент из Приштине.

О успехима наших бораца говоримо с поносом, а и о подвизима. Али и подвизима млађих људи, наших момака које у крвавом пиру НАТО зликовца здружени са кукавичким шиптарским бандитима убијају с леђа. Угасили су животе оних који су храбро и часно стајали на бранику наше отаџбине. Синови, младићи, борци, прави и искрени другови. Спомињемо их са сетом и дужним пијететом, јер нису Срђан и Бобан више међу нама, а истовремено говоримо о њима и са поносом јер су то наши српски синови који се нису либили да за своју отаџбину и слободу дају своје животе. То нису били само борци, у обичном животу били су младићи који се памте као врсни спортисти, момци који су обећавали.

С поносом и сетом њихови родитељи, другови, старешине и саборци говоре о њима, о јунацима и херојима.

И данас као много пута до сада српски синови су показали какав је дух српске војске, а о њиховим делима и витештву не само на бојном пољу, говоримо и у овој прилици. Не могу се наћи праве речи које би више рекле о њиховом херојству и чојству. Пренећемо вам поруке једног од родитеља војника, погинулог заједно са старешином Бобаном: "Наставите херојску и часну борбу за нашу отаџбину, за коју је и наш вољени син положио живот. Пратите светле

традиције српског војника све до коначне победе, чиме ћете вечно сачувати успомену на све њих, исписати најсветлије поглавље наше историје и показати како се несебично брани и воли наша отаџбина".

И наши борци то хоће, хоћемо и ми сви заједно, другу земљу немамо и по сваку цену сачуваћемо сваку стопу наше родне груде.

Коментар телевизије Приштина.

Сада је веома интересантан отпор у изложеним радовима око културе и науке у Србији. Ту су отворена теме као што су драма, књижевност, књижевни критички рад и сл. Ово је уједно и интересантан коментар телевизије Приштина, ако се уважи да је то уједно и уједно и интересантан коментар телевизије Београда.

Надахнуло ми је да сасвим искрено напиша о неким аспекцијама књижевности и књижевнику Горану Јовановићу. Нема да сасвим искрено напиша о неким аспекцијама књижевности и књижевнику Горану Јовановићу. Нема да сасвим искрено напиша о неким аспекцијама књижевности и књижевнику Горану Јовановићу.

Сење на мој избор једног друга

Сама помисао да виште ће сасвим искрено напиша о неким аспекцијама књижевности и књижевнику Горану Јовановићу.

Сама помисао да виште ће сасвим искрено напиша о неким аспекцијама књижевности и књижевнику Горану Јовановићу.

ПИСМА

Сама помисао да виште ће сасвим искрено напиша о неким аспекцијама књижевности и књижевнику Горану Јовановићу.

Горана сам упознао на првој години студирања на Економском факултету у Приштини 1992. године. Не сећам се тачно како смо се упознали, вероватно нас је судбинा спојила, јер смо касније увидели да имамо доста заједничког. Сећам се њега као момка, високог, наслеђаног, у зеленој јакни. Седео је при средини амфитеатра на предавањима. Нарочито се истичао на вежбама из математике, излазио је често пред таблу. Одмах

традиције српског војнику све до коначне победе, чиме ћете вечно сачувати усмену наслава њих, исписати најсветлије поглавље наше историје и показати како се несебично браћи и воји наша отарбина".

И наши борци то хоће, хоћемо и ми сви заједно, другу земљу покамо и по скаку, цели сачувавћемо сваку стогу наше родне груде.

Командант телевизије Приштина

АМОНП

Сећање на мог најбољег друга дистијамену и месо радионицу.

Сама помисао да више нема мог друга, пријатеља, кума... брата, доводи ме у ситуацију да не могу да причам о њему. Не могу да причам, а да ми се у грлу нешто не стегне и не заплачам. Чини ми се да се одвоји и део мене. Горан ми је био толико близак, толико драг, толико смо се волели и слагали, да ћу пишући о томе вальда успети да искажем бар део онога што сам осећао према њему, шта је значио у мом животу и како сам га доживео.

Горана сам упознао на првој години студија на Економском факултету у Приштини 1992. године. Не сећам се тачно како смо се упознали, вероватно нас је судбина спојила, јер смо касније увидели да имамо доста заједничког. Сећам се њега као момка, високог, наслеђаног, у зеленој јакни. Седео је при средини амфитеатра на предавањима. Нарочито се истичао на вежбама из математике, излазио је често пред таблу. Одмах

сам у њему тада видео нешто посебно што га је чинило другојачијим од осталих.

После нашег познанства, увидео сам да сам срео неког ко ми у много чему одговара, са ким имам много заједничког. За врло кратко време ми смо се толико зближили, да смо почели заједно да учимо, седимо један поред другог на предавањима, консултујемо се о свему и свачему. Почеко сам убрзо да идем његовој кући и тада сам упознао и дивну породицу Милић, оца Драгољуба, мајку Наду, браћу близанце Срђана и Бобана. Горан је живео у једној дивној породици у којој је све функционисалио беспрекорно. Образована породица, сложна, ведра и весела. Највише је времена проводио са оцем и мајком, јер су му браћа Срђан и Бобан били на школовању у београдској Војној гимназији.

У првим данима нашег дружења сазнао сам доста о Горану. Да је до почетка 1990. године живео у Косовској Митровици и да је због очевог посла морао да се пресели у Приштину где су добили стан. Њему је врло тешко пала селидба у Приштину. Напустио је град који је много волео, увек је говорио "моја Митровица". Приштину није никад заволео нити је прихватио као свој град, увек је кад би се с неким упознавао говорио да је из Митровице. Преласком у Приштину изгубио је друштво које је имао, са којим је провео

детињство и о којем је причао са нескривеном радошћу.

Доласком у нову средину, није могао да се снађе. Приштевци му се нису никада свиђали, није имао другове, пријатеље са којима би излазио. Њега је та селидба у нову средину највише погодила, мада је причао да се и његови родитељи тешко привикају на нови град.

Вероватно је та самоћа, то несналажење и одбојност према Приштевцима утицала да је он у мени врло брзо видео правог друга и пријатеља. Ни ја нисам био из Приштине.

Студирали смо, слушали предавања, учили и спремали испите заједно. Из дана у дан постајали све блискији. Ја нисам имао неких другова у животу, Горан ми је био један једини и прави друг. За разлику од мене, он је временом упознао још неке другове из Приштине - Благића, Тијанића, Владу, Даницу, Љиљу, Боку, Николу, Зорана. По природи је био друштљубив и комуникативан човек за разлику од мене. Према мени је био посебан. Његова су осећања била нешто другојачија у односу на остале, ми смо један другом били "нај" у свему.

Дружећи се са њим много сам научио. Он је почeo врло рано да одлази у град, већ са 16 година. Доста је већ прошао, видео и урадио што ја

нисам. Причао ми је да је био врло живахан дечак, да је бежао кроз прозор из стана када му родитељи не би дозволили да изађе у град. Био је радознао, весео, већ у тим годинама је хтео да види и проба све.

Горан је био прави познавалац хороскопских знакова, имао је у глави све њихове карактеристике и особине. За сваког је по хороскопском знаку знао каква су му својства и какав је човек. Увек сам се дивио том његовом умећу и феноменалном памћењу. Он је у хороскопу био ован, подзнак - шкорпија, исто као и ја. То је вероватно и утицало да се толико слажемо и зближимо. За рођене у нашем знаку је говорио да су амбициозни, тврдоглави, поштени, јаки, принципијелни... Ја сам му често говорио како је могуће да два "овна" истих особина могу да буду толико сложни, а он је на то одговорио да се "ovan" и "ovan" слажу. За све време нашег дружења никад између нас двојице није изговорена ни једна ружна реч. Са њим сам се разумео и слагао боље него са рођеном браћом. Нас двојица нисмо имали тајни, причали смо о свему и свачему. Верујем да смо се знали боље него што нас рођене мајке познају.

Горан је лако памтио бројеве, датуме и године рођења многих наших познаника, другова, пријатеља, девојака, чланова породице. Ни један

рођендан није заборављао, он нам је био подсетник за све важније догађаје и рођендане. Причао ми је да је у Станишићу, проводећи распуст код своје баке Анице, једном покупио кључеве од улазних врата из целе улице и кад су их нашли код њега, тачно је сваки вратио где припада. А био је тада дете.

Много је волео Станишић, село код Сомбора, у коме је живео до пете године, бабу Аницу, ујаке. Жivotna mu је жеља била да живи у Новом Саду. Бабу Аницу је много волео, о њој је причао све најлепше што може да се каже. Она му је била као добра вила, са њом је говорио о свему, па и о девојкама. Ја сам се дивио увек баба Аници јер била је заиста савремена и умна жена.

Са Гораном сам откривао све радости живота, схватајући да га треба и живети лепо. Он је био весео, радознао, волео је да види све. Често је говорио да ће кад буде имао довољно паре пропутовати цео свет, за њега је највећа вредност била да обиђе све и види све.

Факултет нам је ишао релативно добро и давали смо испит за испитом. Увек смо ишли један испред другог за један испит и

преслишавали се. Горан је три године студија дао у року, а онда је стао, причао је да хоће да се одмори и мало ужива. Уствари, био је презаузет, почeo је да даје часове студентима из рачуноводства. За време испитних рокова и по двеста студената је завршавало часове код њега за месец дана. Он је радио неуморно, по десет група смењивало се у току дана. Дивио сам му се каквом је вольом и снагом објашњавао студентима једно те исто. Њему је то представљало задовољство, никад није био уморан, или нерасположен.

Горан је знао имена и презимена свих студената које је спремао. У лето 1994. године смо први пут отишли заједно на море, и то у Будву. Сећам се да нам је чика Драган држао предавање о свему, да се чувамо, не излажемо сунцу, не купамо се далеко од обале. Горана је нервирала толика очева брига. За време летовања, чика Драган нам је скоро свакодневно телефонирао. Дани на том летовању су нам били дивни, нашли смо друштво, сунчали се, купали, уживали смо, излазили на сва места. Најмање смо новаца трошили на храну, а највише на ноћне изласке.

Горан је био најпринципијелнија особа коју сам срео. Рекао је једном да три године неће попити алкохол у граду. Тако је и било. Говорио је "принцип је принцип". Од свих пића највише је

волео "фанту" у лименци. Прве чашице алкохола је попио октобра 1995. године на прослави поводом мојег дипломирања на факултету. Испунио је тако обећање да ће да пије када будем дипломирао.

Горан је испољавао велико поштовање према оцу, говорио је да су слични по свему - тврдоглави, принципијелни, јаки, основни у хороскопу. Срђан и Бобан су били агресивнији, али нису могли да полемишу са оцем, попуштали су, док је Горан био упоран. Често је говорио да га отац зато и највише воли. У његовом животу посебно место је заузимала мајка Нада. Топла мајчина љубав пратила га је одајвуд. Често је говорио да мора највише времена да проведе са њом, а и проводио је, јер му је отац био презаузет послом, а браћа на школовању.

Горана смо на почетку нашег дружења звали по презимену - Милић, а касније смо га ја и Бока прозвали Миле. Њему се тај надимак свиђао. На весељима и слављима певали смо му песму "Иде Миле Лajковачком пругом". Бока је мој друг из села, упознао сам га са Гораном и од тада смо

заједно увече излазили у град.

Ја сам са Гораном временом толико постао близак да нисмо имали тајни. Није постојало ништа што нас двојица нисмо знали један о другом. Причали смо о свему: првој љубави, девојкама, симпатијама, љубавним искуствима, економији, политици, свему што би нам пало на памет. Тема за разговор смо имали на претек, никад нам није било досадно.

Био је то стрпљив момак. Умео је сваког да саслуша, посаветује, са сваким да прича искрено, поштено. Сатима је био у стању да слуша о туђим невољама и даје корисне савете. Сви који су се дружили са њим долазили би када имају неки проблем.

Није имао невоља због новца, редовно је добијао цепарац од родитеља, али и зарађивао за себе. За време студија је редовно ишао на предавања и радио у пицерији, а касније је држао предавања студентима. Он је био једини из нашег друштва који је за време школовања зарађивао за себе. Слао је браћи у Београд, а и позајмљивао друговима.

Горан је био веома побожан, веровао је у Бога и поштовао је верске празнике. Сметало му је што није био крштен и хтео је да то поправи. И заиста, Горан је крштен 1997. године у пролеће, а ја сам био кум. Приредио је и породични ручак.

Тада сам први пут дошао са својим родитељима код породице Милић. Дочекали су нас - кумовски и царски.

Имао је и девојку, звала се Драгана. Од ње је Горан очекивао доброту, неисквареност и чисту душу. О њој је причао све најбоље, она је имала све особине које је волео, говорио би "моја Драгана". После се та веза прекинула.

Горан је обожавао спорт. Знао је све о спортским догађањима, посебно у последњих десет година. Зналачки је причао о сваком спортисти. Памтио је резултате, одигране утакмице, ко је постигао голове. Ту једино нисмо били исти, јер мене спорт никада није занимао. Горан је с браћом снимао са ТВ екрана скоро све важне утакмице. Сатима је био у стању да прати сателитски "Еurosport". И сам је био врсни спортиста. Док је живео у Митровици активно је са браћом тренирао атлетику.

Честа тема наших разговора била је и политика. Горан није био члан ни једне партије, већ само симпатизер СРС и Шешеља. Стално смо полемисали док су радикали били опозиција, а када су касније пришли уз власт разочарао се у

њих. Говорио је да неће никада бити члан ни једне странке, а да ће увек да буде уз опозицију.

Живело се лепо, излазили смо где смо хтели, неколико пута у Косовску Митровицу. Све је знао о Митровици, говорио је: Ово је мој град.

Када сам почeo да размишљам о озбиљној вези и женидби са Горданом, прво сам то саопштио Горану. Он је био пресрећан због тога, питао ме је само јесам ли сигуран шта желим, а његово мишљење ми је помогло да донесем коначну одлуку. Тако је Горан 1998. године добио куму. На свим мојим важним догађајима у животу, мојој веридби, свадби, свадби мог брата, крштењу братанице, славама, Горан ми је био најдражи гост. На њега сам увек рачунао. Он је био део моје породице без кога се не може. У његовој кући сам се осећао као код својих. Тамо сам више пута ручao, и боравио чешће него код све моје родбине заједно.

Горан је увек био сталожен, миран, никад га нисам видео изнервираног. Био је човек са јаким живцима, јер никад није губио контролу и реаговао агресивно и нервозно.

Не знам због чега, почeo је да носи браду, али ми је рекао да ће је носити неколико година и урадио је то. Сви су га почели препознавати по бради и говорили би онај "брадоња", нарочито студенти који би долазили код њега на часове. Брада му је

постала знак распознавања, лепо му је стајала, иако је са брадом изгледао старији и озбиљнији.

Живeo је лепо, срећно, све до почетка дивљања шиптара на Косову. Бринуо се много о браћи, који су били стално по терену, с војском и на мети терориста. Никада то није отворено показивао, али се примећивало колико је био срећан кад би му браћа дошла кући за време слободних дана.

Долазим до оног дела о коме најрадије не бих писао. Желео бих да је то само сан. Ружан сан из кога ћу се пробудити и све оно лоше ће нестати заувек. Још нисам свестан чињенице да је много тога изгубљено, да се никад више неће вратити, да је најбољи део једне дивне породице нестао и да се неће вратити.

Март 1999. године. Почеко је најсуројији рат кога је људски род смислио. Агресија НАТО пакта са шиптарским бандама је била беспоштедна и са намером да уништи све што је српско. Са првим даном рата био сам мобилисан, тако да нисам имао времена и начина да се чујем са Гораном. Он је остао сам кући са мајком, док су му браћа и отац били ангажовани у одбрани земље од агресора широм Космета. Те године, 31. марта, када сам дошао кући, чекала ме је тужна вест. Горанов брат Срђан рањен је тешко у

окolini Србице. Одмах сам позвао телефоном и разговарао са Гораном. Осетио сам колико му је тешко и колико га је то погодило. Рекао ми је да је Срђан рањен од противтенковске мине и налази се на ВМА. Храбрио сам га и искрено се надао, молећи Бога да Срђан преживи. Ипак, преминуо је 4. априла.

Отишао сам на сахрану са родитељима и доживео прави ударац када сам угледао једну ојађену породицу коју сам толико волео. Губитак Горановог брата осетио сам као лични губитак. Горан је био утучен, али миран. Достојанствено је примао изјаве саучешћа. Био сам уз њега, у жељи да са њим поделим тугу и бол. Храбрио сам га да буде јак и да издржи.

Рат нам није дозволио да се чујемо после Срђанове смрти. А онда, за неколико дана десило се нешто још страшније. У близини Ђаковице 14. априла погинуо је и други Горанов брат, близанац Бобан. У првом тренутку нисам могао да верујем, нисам хтео да верујем да је то истина. Отишао сам поново на сахрану. А тамо, сви као полумртви, под инјекцијама су, ништа не знају. Горан сломљен, очајан. За само десетак дана остао је без браће. Ипак, миран је, сталожен, не плаче. Поред њега сам. Желим да му смањим бол. Кад би се бар исплакао, помишљам. Молим се Богу да остану нормални, и он и родитељи. Бобан је

погинуо од НАТО бомбе, сахрањен је у лименом сандуку, Горан није могао последњи пут ни да види брата. Сахранили смо Бобана, отишао је још један део те дивне породице.

Проклети рат није дозволио да се чујемо ни после Бобанове смрти. Зликовци су из дана у дан све више бомбардовали, излучујући смртоносне товаре. Свака детонација, прасак, значила је изгубљен живот, угашено огњиште. Нисам могао да у тим најтежим данима помогнем Горану у његовом болу. Био сам по терену. Толико сам желео да му макар за тренутак кроз разговор одвратим мисли од те трагедије. Он је после смрти браће, после месец дана отишао са мајком у Србију, морао је тако да уради. Сви су га на то приморавали. Чика Драган је одлучио да иде у Бобанову јединицу, на границу. Молбе свих нису ништа помогле. Није променио одлуку. И ја сам га молио. Мислио сам да је најбоље да буде поред Горана, њему је најпотребнији. Међутим, узалуд. Отишао је на ратиште.

Са престанком рата, Горан је са мајком избегао у Краљево, где су имали кућу. Отишли су из стана, а да нису ништа понели. Шиптари су са уласком КФОР-а одмах ушли у стан. Чим сам отпущен из војске, једва сам чекао да се чујем са Гораном. У прва два - три месеца се нисмо чули јер није радио телефонски број у Краљеву, а и

наши телефони су радили повремено. Касније, добили су телефон. Причао ми је о свему, па и колико му је тешко у Краљеву. Нова средина, нови људи, никог не познаје, нема друштва. Сви су се некуд растурили, остао је сам. Тешко је подносио и тугу оца и мајке.

Почетком септембра 1999. године, обећао сам му да ћу са супругом, која је била пред порођајем, доћи код њега у Краљево. Томе се много обрадовао, припремио нам је собу. Једва је чекао да му дође неко с ким ће да се исприча. Нажалост, нисмо отишли у госте. Моја супруга се породила у Нишу.

Септембра је требао да брани дипломски рад на факултету. Био је уплашен, ухватила га је трема. Говорио сам му да је то чиста формалност и да ће лако положити. Полагао је дипломски у Блацу, 24. септембра. Дошао сам да присуствујем полагању и дам му подршку. Прошло је све у најбољем реду, положио је са чистом десетком. Био је срећан што је завршио факултет. После испита отишли смо на ручак са чика Драганом и тетка Надом. За тренутак су били срећни. Горан је остварио свој циљ и за њега су сада живели.

Сутрадан је правио свечани ручак поводом дипломирања. Нисам могао да одем, имао сам обавезе према супрузи, жао ми је због тога. Није испало онако како смо некад планирали - нисам

се напио када је дипломирао. Почетком новембра после порођаја моје супруге и рођења мого сина, Горан је изненада дошао код мене у Ниш. Најпријатније ме је изненадио. Моја супруга била је још у болници. Два дана и једну ноћ је провео код мене. За то време причали смо о свему, хтели смо да надокнадимо све што смо пропустили. Обећао ми је да ће да се ожени што скорије, имаће децу и за Срђана и за Бобана. Изгледао ми је пун живота, оптимистички расположен, као да је желео бар део онога што је изгубио да врати. Био сам срећан што се окренуо животу, што је имао воље да ствара, а размишљао сам у себи да ћу, ако Бог да, када добије децу у будућности, дати им имена по Срђану и Бобану. Те ноћи када је спавао код мене причали смо до зоре. Рекао сам му колико ме је погодила њихова трагедија, али нека се окрене будућности. На мене, рекао сам, увек може да рачуна као на брата.

Прошло је неколико месеци од када смо се вратили из Ниша на Косово. Везе нису радиле, и нисмо се чули. Видели смо се поново првог априла 2000. године, када сам са Боком дошао на годишњицу смрти Срђана и Бобана. Горан је

живну када нас је угледао. Изашли смо у град и причали о свему. Ипак, приметио сам из његове приче да је постао пессимиста. Жалио се да нигде не излази, да нема с ким, досађује се, пошао је на курс енглеског језика. То јутро када смо одлазили кући све је било нормално. Поздравили смо се и ни сањао нисам да се никада више нећемо видети. Није стигао много тога да ми каже, није испунио дато обећање о девојци, женидби и потомству. Смрт је 13.маја 2000. године угасила живот најплеменитије особе коју сам познавао. Горан је умро изненада, препукло му је срце за браћом. С његовом смрћу отишао је и део мене. Тринаестог маја су се угасиле све оне искрице среће и жеље које сам са њим смишљао и сањао. Док сам жив, остаће ми у сећању његово племенито лице увек насмејано и драго. Сећање на њега никада се неће угасити.*

26.08.2000. године, Бобан Ничић
Добротин

* Писмо је непосредно пред штампање ове књиге стигло у Краљево

"Многи људи ће ући и изаћи из твог живота, али само први пријатељи ће оставити отиске у твом срцу" Горану од Данице

Живот, како та реч понекад суворо звучи. Започињемо га несвесно, а тако га и проводимо. Онда када помислимо да смо некако успели у њему, да смо постали људи спремни да се упустимо у животну стихију, суочимо се са стварношћу видимо да смо коначно одрасли и постали независни. Поједини догађаји нас натерају да схватимо да је тај исти живот тако кратак и непредвидљив, а изнад свега сувор. Колико год нам могућности даје, још више нам узима. Човек се рађа сам, али зато не може да живи сам, ту потребу да не буде сам, поред породице, најчешће испуњавају пријатељи.

Родиш се и живиш на једном месту, не знаш ни сам где ће те река живота однети, али да ћеш неког сличног наћи сасвим је сигурно. Опет несвесно, поједине ситуације у животу човек сматра спонтаним, а о њима размишља много касније и схвати да се ништа не догађа случајно већ се намеће судбински.

Судбина ме је почетком деведесетих година довела у Приштину, нисам ни сањала да ћу живети у том граду. Судбина је и Горана те исте године довела у тај град. Опет је вероватно тако морало бити, да смо заједно, заједно почели студије и да смо се као изгубљени у том граду препознали и спријатељили. Заједно смо спремали испите, излазили, проводили се, имали заједничке пријатеље, помагали једни другима у невољи, тешили једни друге у тешким моментима, смејали се заједничким гафовима, критиковали једни друге, хвалили праве потезе, а изнад свега волели живот. Као и сви млади људи имали смо планове за будућност, веровали у боље сутра, стремили се за успеху и пословном и личном. Многи од нас ће велики део својих планова и остварити, али мој друг Горан неће.

Још увек се питам да ли заиста њега више нема? Свесна сам да је истина сурова и болна, али како натерати срце да схвати да ти једна драга особа у најбољим годинама више неће правити друштво.

После девет година дружења растурили смо се по свету, али први пријатељи увек остају зајед-

но, ма где били. Раздавали су нас километри, али не и осећања. Да ли је судбина хтела да баш тог викенда, баш тог тринестог маја пожелим да се видим са Гораном? Чули смо се дан раније око 20 часова, био је веома радостан када сам му рекла да долазим и да би се у Краљеву тог викенда требали видети са неколико старих пријатеља из Приштине. Договорили смо се да ме сачека на станици, шалили смо се као и обично (увек сам знала да га насмејем), нисам могла ни слутити шта ће се десити.

Изненадило ме је када га нисам затекла на станици. Ни сама не знам како сам издржала ударац када ми је телефоном саопштена тужна вест. Сећам се само да сам се у моменту следила и помислила - да ли је могуће да се неко са мном поиграја на овако неукусан начин?

Када сам се уверила да је тужна вест истинита, саопштила сам је другу са којим смо се требали састати тог викенда. Уследио је за све нас црни заједнички викенд, уместо оног ружичастог кога смо очекивали. Најтеже је било опростићи се са једним од најбољих другова кога сам имала, друга који је зnaо све моје мане и врлине и који ме је волео и ценио такву каква сам, чије сам мане и врлине знала и ја, а опет сам га са тиме волела и

уважавала као и он мене.

Од тог дана често док седим сама, размишљам и питам се да ли би можда све било и другачије да нас ти километри нису раздвојили баш у време када смо Горану били најпотребнији? На дочеку нове године учинило ми се да је успео да савлада бол који је носио у себи, испоставило се да није, да је та бол коју је носио и коју није хтео или није умеео да искаже ипак била превелика. Свима који су га познавали било је јасно колико је био везан са Срђаном и Бобаном, њихова погибија је потресла и нас, али њега је тотално дотукла. Разговарали смо о невољама које су га притискале и покушала сам да га убедим да неке његове потребе, пре свега потреба за самосталношћу могу да се реше и на други начин. Тек сада схватам да су можда све те његове потребе пре свега биле ситница у односу на тежину коју је носио на срцу, а да сви ми притиснути личним проблемима у којима у којима смо се нашли нисмо правилно протумачили његово понашање. Ипак одговор на моје питање и истинитост мојих мишљења зна само он, ја једино зnam да ми је његовим одлaskom остала велика празнина у души, јер прави пријатељи се у временима у којима живимо све теже стичу.

На крају бих само желела истакнути да је био један од најпоштенијих, најнеискваренијих, најсамосталнијих, најпрецизнијих, најпажљивијих, нај.....особа које сам ја познавала.

Даница

ТЕЛЕГРАМИ

уној од итак је то чист пекома хад ћија врзаша
хјенинега сасвим инијијен, хјенинетшојији до идоеј
-најлажнијата, хјенинешојији сијенишасијеји
и питам се да ли би неој тјемо је јој вдојрилајији
да си километри шису развојили баш у време
када је Горану били најпотгребији? На дочеку
нове године учијило ми се да је успео да савлада
бол који је носио у себи, испоставило се да није,
да је та бол коју је носио а коју није хтео или није
умео да искаже ипак била превелика. Сима који
су га познавали било је јасно кодико је био везан
са Срђаном и Бобаном, њихова догиђија је
потресла и нас, али иста је тотално дотукла.
Разговарали смо о извољама које су га при-
тискале и покушала сам да га убедим да искесе
његове потребе, пре свега потреба за самостал-
ношћу могу да се реше и на други начин. Так сака
схватам да су можда све те његове потребе пре
свега биле ситниша у односу на тежину коју је
носио на ћиру, а да сви ми призиснути личним
проблемима у којима смо се налили
нисмо правилно протумачили његово понашање.
Ипак одговор на моје питање и истинитост мојих
мишљења зна само он, ја једино знам да ми је
његовим одласком остала велика празнина у
души, јер прави пријатељи се у временима у којима
живимо све теже стичу.

Службено речи којима би изразили нашо
честито у вашем неизмерном губитку. Не
можемо да се помиримо са одлуком судбине да
заштите Срђана узме и Бобана. Нека их авђели
Бог нека чува све вас.

Неизмерно вас воле Мирко, Џика, Мики и

ТЕЛЕГРАМИ

Среко саучешћајују у првом биру за
јављајућим синовима Срђаном и Бобаном.

Судијум и РЗ Окружног суда у Косовској
Митровици

У име припадника Министарства унутрашњих
делова Републике Србије, и у своје лично име,
се честитам Вам изразе најдубљег саучешћа
заједничком преране и прагматичне смрти Ваших синова
Срђана и Бобана.

Своју своју крабости, пожртвованости и
желју у сопствену отварање, остаће у трајном
памћењу свих припадника Министарства.

Поводом Вашег искандокнајивог губитка

ПЛАТЕЛТ

Немамо речи којима би изразили наше саучешће у вашем неизмерном губитку. Не можемо да се помиримо са одлуком судбине да нам после Срђана узме и Бобана. Нека их анђели чувају, а Бог нека чува све вас.

Неизмерно вас воле Мирко, Дика, Мики и Маја

Искрено саучествујемо у превеликом болу за изгубљеним синовима Срђаном и Бобаном.

Колегијум и РЗ Окружног суда у Косовској Митровици

Малонедна јест б Геријолова смрти и великој љубави која је попољно задесила њену народну и културну вредност као и њену добротворну делатност. У њеној смрти је изгубљен један од најважнијих људских снага и један од најбољих људских радника у овој земљи.

У име припадника Министарства унутрашњих послова Републике Србије, и у своје лично име, упућујем Вам изразе најдубљег саучешћа поводом преране и трагичне смрти Ваших синова Срђана и Бобана.

По својој храбrosti, пожртвованosti и јунаштву у одбрани отаџбине, остаће у трајном сећању свих припадника Министарства.

Поводом Вашег ненадокнадивог губитка

примите моје најискреније саучешће.

Министар унутрашњих послова Влајко Стојиљковић

У име свих војника и старешина наше јединице, примите изразе најдубљег саучешћа поводом погибије вашег сина, нашег друга и старешине Срђана.

Војна Пошта 8365 Косовска Митровица, пот-
пуковник Мијић

Драгољубе, Вама и Вашој фамилији упућујем искрене изразе саучешћа поводом јуначке смрти Вашег сина Бобана, нашег официра и витеза.

Учествујући у Вашем болу и тузи, изражавамо захвалност и понос Војске Југославије на Вашем јуничком и витешком држању и давању Српству и Отаџбини.

Командант Генерал - мајор Владимир Лазаревић

Поштована породицо Милић. Изненадна Горанова смрт дубоко нас је потресла, посебно знајући за трагедију која вас је задесила прошле године. Због ненадокнадивог губитка Горановим прераним одласком, молим да у моје лично име и у име свих припадника Царинске службе Југославије примите изразе искреног и дубоког саучешћа. Светао Горанов лик нежног сина и доброг младог цариника остаће свима нама у трајном сећању.

Михаљ Кертес, директор Савезне управе царина.

Драгољубе,
Изненадна вест о Горановој смрти и великој жалости која је поново задесила вашу породицу, дубоко је потресла мене лично и све пријатеље и познанike цењене породице Милић.

Тешко је пронаћи и упутити Вам речи које би у овом тренутку биле утеша за све губитке и трагедију кроз коју сте прошли. Зато Вас молим да будете храбри и чврсти и заједно са Надом овај ненадокнадиви губитак достојанствено поднесете. За утеху нека вам буде сазнање да мислимо на вас и да нисте и нећете бити сами.

**Начелник Генералштаба Војске Југославије
Генерал - пуковник Небојша Павковић**

Изјављујем вам искрено саучешће и стварно не могу да верујем да се ово дешава и то баш теби. Зато немојте се предавати јер сви ми морамо се изборити супротстављајући се суврој реалности. Будите јаки и немојте се предати.

Миро Радовић, Београд

Вест о смрти Вашег сина све нас је дубоко потресла. Свака смрт је болна, али смрт сва три сина је неизмерна. Знамо да је у овом болном тренутку тешко наћи речи утеше. Примите најискреније саучешће од Мише Вилотића и Љубе Јоксића, Београд.

Смрт Вашег сина Горана дубоко је потресла све припаднике органа безбедности Приштинског корпуса. Зато примите наше најискреније саучешће.

Војна Пошта 7357 Лесковац.

Било је пуно посланих телеграма који због стања и ситуације тада на подручју Приштине нису стигли на одредиште, уз уважавање и поштовање свих који су послали телеграме, помињем њихова имена.

Породица Тијанић, Параћин
Дејан Буловић, Суботица
Гоца и Светомир из Звечана
Колегинице Биљана и Миланка из Косовске

Митровице
Мира и Кузман из Косовске Митровице
Породица Соколовић, Сомбор
Никола Буловић са породицом, Станишић,
Сомбор
Петар, Милена и Гордана Буловић,
Станишић, Сомбор

Сузана и Наташа Мишић из Косовске
Митровице
Душка Планић и Љиљана Јевтић из Косовске
Митровице

Општински Суд у Косовској Митровици
Милан и Драгица Јаковљевић из Звечана
Породица Новак из Подгорице
Породице Вучуровић и Петровић из
Подгорице
Драган Дашић са породицом из Косовске

Митровице

Миленка и Милан, Станишић, Сомбор

Гоца, Рајко, Милица, Боја и тетка Ружица,

Београд

Слободан и Слађана Јанковић, Соко Бања

Колега Миладиновић, Смедерево

Сузана и Владо Петровић, Ниш

Породица Шаровић из Косовске Митровице

Породица Новак из Новог Сада

Зоран и Весна Станковић, Београд

Видоје и Виолета, Подгорица

Породица Тијанић Драгише из Куршумлије

Мишо и Беба Радетић из Подгорице

Породица Драгичевић из Суботице

Мирольуб Окиљевић и радници царинарнице

Нови Сад.